

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Mateja KONEČNIK

**PROBLEMATIKA KONJ V SLOVENSKIH
ZAVETIŠČIH**

MAGISTRSKO DELO

Magistrski študij - 2. stopnja

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZOOTEHNIKO

Mateja KONEČNIK

PROBLEMATIKA KONJ V SLOVENSKIH ZAVETIŠČIH

MAGISTRSKO DELO
Magistrski študij - 2. stopnja

HORSE PROBLEMS IN SLOVENIAN SHELTERS

M. SC. THESIS
Master Study Programmes

Ljubljana, 2015

Z magistrskim delom končujem Magistrski študijski program 2. stopnje Znanost o živalih. Delo je bilo opravljeno na Katedri za znanosti o rejah živali (ZORŽ), Oddelka za zootehniko, Biotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani.

Komisija za študij 1. in 2. stopnje Oddelka za zootehniko je za mentorja magistrskega dela imenovala prof. dr. Ivana ŠTUHCA ter recenzenta prof. dr. Petra DOVČA.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednica: prof. dr. Antonija HOLCMAN
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Ivan ŠTUHEC
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Član: prof. dr. Peter DOVČ
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko

Datum zagovora:

Podpisana Mateja Konečnik, izjavljam, da je naloga rezultat lastnega dela. Izjavljam, da je elektronski izvod identičen tiskanemu. Na univerzo neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravici shranitve avtorskega dela v elektronski obliki in reproduciranja ter pravico omogočanja javnega dostopa do avtorskega dela na svetovnem spletu preko Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete.

Mateja KONEČNIK

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Du2
DK	UDK 636.1:591.5(043.2)
KG	zaščita živali/konji/zapuščene živali/zavetišča/posvojitev/ankete/Slovenija
AV	KONEČNIK, Mateja, dipl. inž. kmet. zoot. (UN)
SA	ŠTUHEC, Ivan (mentor)
KZ	SI-1230 Domžale, Groblje 3
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za zootehniko
LI	2015
IN	PROBLEMATIKA KONJ V SLOVENSKIH ZAVETIŠČIH
TD	Magistrsko delo (Magistrski študij - 2. stopnja)
OP	IX, 47 str., 35 sl., 2 pril., 33 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Namen magistrskega dela je ugotoviti, kako so posvojitelji zadovoljni s posvojenimi konji iz Društva za zaščito konj, s kakšnimi težavami so se srečevali pri posvojenem konju in kako so zadovoljni z delovanjem društva. Večina posvojiteljev živi na kmetijah. Iz tega bi lahko sklepali, da so ljudje na podeželju bolj željni pomagati kot tisti v mestih. Več kot polovica posvojiteljev je imela s posvojenim konjem vedenjske in zdravstvene težave. Skoraj 90 % posvojiteljev je z Društvom za zaščito konj in njihovim delovanjem zadovoljnih in jih pri tem podpira.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND Du2

DC UDC 636.1:591.5(043.2)

CX animal protection/horses/abandoned
animals/shelters/adoption/questionnaires/Slovenia

AU KONEČNIK, Mateja

AA ŠTUHEC, Ivan (supervisor)

PP SI-1230 Domžale, Groblje 3

PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Animal Science

PY 2015

TY HORSE PROBLEMS IN SLOVENIAN SHELTERS

DT M. Sc. Thesis (Master Study Programmes)

NO IX, 47 p., 35 fig., 2 ann., 33 ref.

LA sl

Al sl/en

AB In this thesis we investigated the satisfaction of people with the horse they adopted from the shelter, what kind of problems did they meet with this horse and how they are satisfied with the management of the shelter. Most of the people, who adopted a horse, live on a farm. We can conclude, that people who live in rural areas are more willingly to help than those who live in the city. More than half of the people, who adopted a horse, have experienced behavioral and health problems with their horse. Almost 90 % of people is satisfied with shelter and their management and their activities.

KAZALO VSEBINE

	str.
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
KEY WORDS DOCUMENTATION	IV
KAZALO VSEBINE	V
KAZALO SLIK	VII
KAZALO PRILOG	VIII
RAZLAGAGESEL	IX
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 DRUŠTVO ZA POMOČ KONJEM IN DRUŠTVO ZA ZAŠČITO KONJ	2
2.1.1 Zakon o zaščiti živali	4
2.1.2 Izpolnjevanje pogojev za posvojitev konja	5
2.2. ZLORABLJENI, ZANEMARJENI IN NEZAŽELENI KONJI PO SVETU	6
2.2.1. Zanemarjeni konji v ZDA	6
2.2.2 Konji v državah v razvoju	8
2.2.3 Zlorabljeni konji	10
2.2.4 Zanemarjeni in zlorabljeni konji pri nas	14
2.2.5 Dobrodelne in neprofitne organizacije po svetu	16
2.3 ZNAČILNOSTI KONJ	18
2.3.1 Socialno obnašanje konj	18
2.3.2 Biološke značilnosti konj	18
2.3.2.1 Konjeve noge	18
2.3.2.2 Konjeva prebavila	19
2.3.2.3 Konjeva čutila	20
2.4 OSKRBA KONJ	21
2.4.1 Uhlevitev konj	21
2.4.2 Pašnik za konje	23
2.4.3 Bolezni povezane z neprimerno oskrbo konj	23
2.5 NEGA KONJ	25

3	MATERIAL IN METODE	26
3.1.	MATERIAL	26
3.1.1	Anketa	26
3.1.2	Posvojeni konji in vzroki odvzema	26
3.2.	METODE	34
3.2.1	Oblikovanje vprašalnika	34
3.2.2	Izpolnjevanje anketnih vprašalnikov	34
4	REZULTATI	35
4.1	VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA POSVOJITELJA	35
4.2	VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA POSVOJENEGA KONJA	35
4.3	VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA DELOVANJE DRUŠTVA	39
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	41
5.1	RAZPRAVA	41
5.2	SKLEPI	43
6	POVZETEK	44
7	VIRI	45
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO SLIK

	str.
Slika 1: Društvo za zaščito konj (O Nas, 2010)	3
Slika 2: Društvo za pomoč konjem Ljubljana (O Nas, 2006)	3
Slika 3: Zanimarjen konj v ZDA (Our Story, 2005)	6
Slika 4: Zanimarjen konj v enem od društev v ZDA (Our Story, 2005)	8
Slika 5: Konj v eni izmed držav v razvoju vleče pretežno breme (About Us, 2014)	9
Slika 6: Neoskrbovane rane pri izčrpani muli (About Us, 2014)	9
Slika 7: Konjski boji (Horse Fighting..., 2007)	10
Slika 8: Konjski boji: vzpodbujanje žrebcev k boju s palico (Horse Fighting..., 2007)	10
Slika 9: Konj v mestnem vrvežu (Horse – Drawn..., 2014)	11
Slika 10: Konjske galopske dirke: ljubezen do tega športa ali le sredstvo za zaslužek? (Horse Racing..., 2012)	12
Slika 11: Pikador na konju zabada sulico v bika (Sitar, 2013)	13
Slika 12: Poginuli lipicanec v Lipici (V Lipici spet..., 2012)	14
Slika 13: Lačni konji pri znanem slovenskem jahaču (Matković, 2013)	14
Slika 14: Ena od poškodovanih kobil v Škocjanskem zatoku (Slovenija..., 2013)	15
Slika 15: Pridobivanje urina breje kobile (Adopt..., 2000)	16
Slika 16: Alisa rešena pred zakolom, zanemarjena z ranami pod očmi (Našli smo..., 2012)	27
Slika 17: Alisa v centru za konje s posebnimi potrebami (Našli smo..., 2012)	27
Slika 18: Luna in Lina prvič skupaj (Našli smo..., 2012)	28
Slika 19: Luna po štirih letih trdega dela popolnoma zaupa Lini (Našli smo..., 2012)	28
Slika 20: Rana na prednji desni nogi (Našli smo..., 2012)	29
Slika 21: Bink en mesec po odvzemu (Našli smo..., 2012)	29
Slika 22: Jacky v času odvzema (Našli smo..., 2012)	30
Slika 23: Jacky pri posvojiteljih izgleda popolnoma drugače (Našli smo..., 2012)	30
Slika 24: Viski v času odvzema (Našli smo..., 2012)	31
Slika 25: Viski pri svojem posvojitelju (Našli smo..., 2012)	31
Slika 26: Miško Uško v času odvzema (Našli smo..., 2012)	32
Slika 27: Miško Uško tri mesece po odvzemu (Našli smo..., 2012)	32
Slika 28: Lafaete v času, ko je bil podarjen društvu (Našli smo..., 2012)	33
Slika 29: Lafaete pri posvojiteljih (Našli smo..., 2012)	33
Slika 30: Uporaba posvojenega konja	35
Slika 31: Mesečni stroški za vzdrževanje posvojenega konja	36
Slika 32: Vzrok odločitve za posvojitev konja iz društva	37
Slika 33: Kako ste zadovoljni s posvojenim konjem?	37
Slika 34: Odnos članov društva za zaščito konj do posvojitelja in posvojenih konj	39
Slika 35: Pogoji posvojitve konja	40

KAZALO PRILOG

Priloga A: Vprašalnik za posvojitelje konj

Priloga B: Pogoji za posvojitev konja in obveznosti ter pravice Društva za zaščito konj

RAZLAGA GESEL

DRUŠTVO

Je organizirana skupina ljudi, ki ima skupne cilje in deluje po določenih pravilih.

ZANEMARJEN KONJ

Konj za katerega niso osnovno (krma, voda, zavetje, čiščenje) poskrbeli. Konj, kateremu niso priskrbeli ustrezne veterinarske (če je to potreboval) in kovaške oskrbe.

NEPROFITNA ORGANIZACIJA

Ali nedobičkonosna organizacija, je skupni pojem za družbeno dejavnost in za prostovoljno organizacijo, ki posluje brez dobička. Cilj njenega delovanja je, da se dobiček vlaga nazaj v dejavnost in služi kot sredstvo za razširitev dejavnosti ali izboljšanje njene kakovosti.

ZAVETIŠČE

Ustanova ali kraj, ki daje nekomu zavetje.

1 UVOD

Nekateri lastniki ne skrbijo za konja tako, kot bi bilo potrebno. Zaradi tega prihaja do številnih obolelih, depresivnih, nevarnih in neobvladljivih konj, s katerimi se lastniki nočejo ali pa ne morejo več ukvarjati.

Pri nas je veliko zavrženih psov in mačk, ki jih najditelji lahko oddajo v najbližje zavetišče. Malokdo pa pomisli na zanemarjene konje, katerih število pri nas hitro narašča. Slovenija premore kar nekaj zavetišč za male živali, za konje pa obstajata trenutno samo dve zavetišči. V njih naseljujejo konje, ki so bili odvzeti malomarnim lastnikom. V zavetišču so odvzeti konji deležni normalne oskrbe in s tem je končano njihovo trpljenje pri slabih lastnikih. Število mest za odvzete konje je v zavetiščih omejeno, zato se skrbniki zavetišč trudijo oddati odvzete konje čim boljšim posvojiteljem.

Namen tega magistrskega dela je ugotoviti, kako so posvojitelji zadovoljni s posvojenimi konji iz zavetišč in s kakšnimi težavami so se srečevali po posvojitvi. Morali bi se zavedati, da so to konji, ki zahtevajo strokovno znanje s področja konjereje in ravnanja s konji. Tega imajo v zavetiščih, vprašanje pa je, če je vsak posvojitelj primeren za skrbnika konja s slabimi izkušnjami.

2 PREGLED OBJAV

2.1 DRUŠTVO ZA POMOČ KONJEM IN DRUŠTVO ZA ZAŠČITO KONJ

Prvo Društvo za pomoč konjem je bilo registrirano leta 2006 v Ljubljani. V letu 2010 pa so pod njegovim okriljem uredili hlev v Velenju, kjer je bilo začasno zavetišče za odvzete konje. V dveh letih delovanja je Društvo za pomoč konjem postalo prepoznavno po vsej Sloveniji. Vse operativno delo so prenesli v Velenje in kasneje tudi drugo poslovanje, saj je tu bilo največ prostovoljcev, ki so bili pripravljeni društvu pomagati. Zaradi lažjega operativnega dela so 27. 2. 2012 registrirali Društvo za zaščito konj v Velenju. V letu 2012 so v Orovi vasi pri Polzeli odprli tudi rehabilitacijski center za konje Petra (O Nas, 2010).

Društvo za zaščito konj je prostovoljna in neprofitna organizacija za pomoč konjem. Rešujejo in oskrbujejo pomoči potrebne konje ter jim iščejo posvojitelje. Društvo za zaščito konj deluje predvsem na ozaveščanju ljudi, boljšemu razumevanju živali in narave. Namen društva ob prijavi ni odvzeti konja, ampak najprej pomagati lastniku, da bo s konjem boljše in pravilno ravnal. V primeru, da pogovor in dogovor z lastnikom ni možen, se odločijo za skrajni ukrep – prijava na inšpekcijo in posledično odvzem konja. Društvo je pripravljeno aktivno sodelovati v pripravah in sprejetju predpisov o reji in vzdrževanju konj, kot je to urejeno za male živali. Sodelovati si želijo tudi pri morebitnih odredih živalske policije, prav tako pa si želijo, da bi brezvestne ljudi, ki jim ni mar za živali, tudi primerno kaznovali (O Nas, 2010).

Znotraj Društva za zaščito konj je ustanovljena skupina prvih nadzornikov konj v Sloveniji. Njihovo znanje temelji na pridobljenem licenciranem znanju pri Konjeniški zvezi Slovenije. Z napotki, usmerjanjem in vzgojnimi postopki pa jim redno pomagajo tudi Inšpekcija za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, priznani veterinarji, kovači ter drugi strokovni delavci s področja konjeniškega športa. Žal pa nadzorniki nimajo uradnega pooblastila s katerim bi lahko trpinčeno žival iz kritičnega položaja rešili takoj. Odvzem trpinčene živali lahko potrdi le Veterinarska uprava Republike Slovenije na podlagi Zakona o zaščiti živali (2013). Namen nadzornikov je predvsem pomagati konjem in ne

škodovati lastniku, ki se zaradi opozoril nemalokrat razjezijo in burno odreagirajo. Želja članov društva in nadzornikov je, da bi sprejeli pravilnik za zaščito kopitarjev, saj bi se s tem izognili marsikateri nejasnosti, ki nastane predvsem pri oskrbi konj, kjer oskrbovalci nemalokrat izkoriščajo lastnike konj ali obratno, lastnik ne plačuje za oskrbo, oskrbovalec nima denarja za krmo in prihaja do zanemarjenih konj. (Ekipa nadzornikov..., 2013). Sliki 1 in 2 prikazujeta embleme obeh slovenskih društev za zaščito konj.

Slika 1: Društvo za zaščito konj (O Nas, 2010)

Slika 2: Društvo za pomoč konjem Ljubljana (O Nas, 2006)

2.1.1 Zakon o zaščiti živali

Ta zakon določa odgovornost ljudi za zaščito živali, to je zaščito njihovega življenja, zdravja in počutja; določa pravila za dobro ravnanje z živalmi; določa, kaj se šteje za mučenje živali in katera ravnanja oziroma posegi na živalih so prepovedani; določa pogoje, ki jih je treba za zaščito živali zagotoviti pri reji živali, prevozu, izvajanju določenih posegov in poskusov na živalih, zakolu in usmrnitvi živali; ureja postopek, pravice in obveznosti v primerih, ko gre za zapuščene živali; določa pogoje za društva, ki na področju zaščite živali delujejo v javnem interesu; ureja nadzorstvo nad izvajanjem tega zakona ter določa kazenske sankcije za kršitelje določb tega zakona (Zakon..., 2013)

Kot mučenje živali se šteje vsako ravnanje, ki živali povzroči poškodbo, trajajoče ali ponavljajoče trpljenje, ali škodi njenemu zdravju. Prav tako je mučenje živali nepotrebna ali neprimerna usmrtitev te živali (Zakon..., 2013).

Skrbnik živali mora živali zagotoviti bivališče, krmo in vodo. Omogočiti ji mora svobodno gibanje, primerno živali glede na njeno vrsto, pasmo, starost in stopnjo razvoja. Žival mora imeti zagotovljeno dovolj svetlobe, toplote, zračenja, imeti mora ustrezno higieno ter intenzivnost hrupa v prostoru v katerem biva (Zakon..., 2013).

Društvo, ki deluje na področju zaščite živali, opravlja dejavnosti v javnem interesu in sicer spodbuja odgovorno lastništvo živali, svetuje skrbnikom živali, organizira usposabljanje na področju dobrega počutja živali, sodeluje z zavetišči za zapuščene živali in opozarja skrbnike živali na nepravilnosti in nezakovitosti v zvezi z zaščito živali (Zakon..., 2013).

Podrobnejše kriterije za pridobitev statusa društva, ki na področju zaščite živali deluje v javnem interesu, predpiše minister (Zakon..., 2013).

Nadzorstvo nad izvajanjem tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov neposredno opravljajo uradni veterinarji, kmetijski, lovski, ribiški inšpektorji ter inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave, vsak v okviru svojih pooblastil in pristojnosti (Zakon..., 2013).

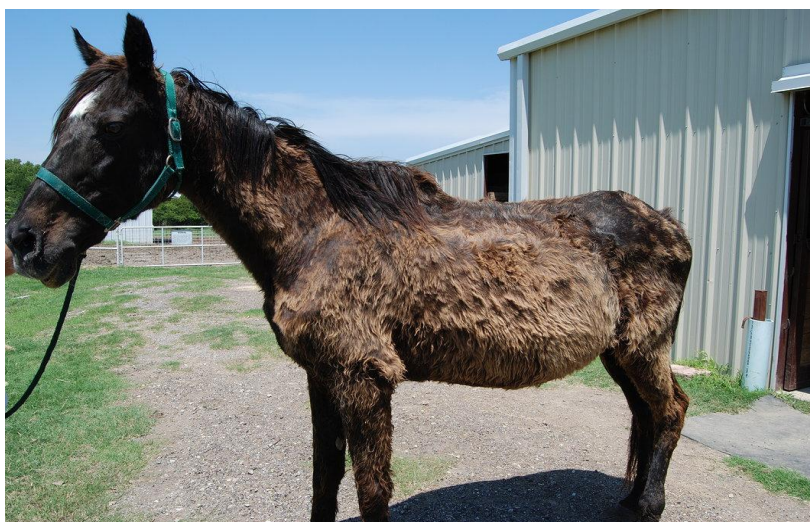
2.1.2 Izpolnjevanje pogojev za posvojitev konja

Posvojitev pomeni sprejeti konja, takšnega kot je in skrbeti zanj ves preostanek njegovega življenja, ko je zdrav in tudi ko zboli ali se poškoduje. Društvo ne želi biti izhod in doživljenjska garancija za vračilo konja, ko posvojitelj ugotovi, da konj ne ustreza njegovim potrebam oz. se ga naveliča. Društvo sicer sprejme nazaj vsakega konja, ki je bil posvojen, ne glede na razlog, ki ga navede posvojitelj. Prav tako odvzame vsakega posvojenega konja, za katerega posvojitelj ne skrbi primerno ali krši določila posvojitvene pogodbe. Bodoče posvojitelje želijo čim bolj seznaniti, kaj pomeni in prinaša posvojitev konja (Gregorčič, 2013). Podrobneje so pogoji za posvojitev konja prikazani v prilogi B.

2.2. ZLORABLJENI, ZANEMARJENI IN NEZAŽELENI KONJI PO SVETU

2.2.1. Zanemarjeni konji v ZDA

V Ameriki se z zanemarjenimi konji ukvarjajo že kar nekaj let. Večina Američanov meni, da je konj simbol lepote, milosti ter konje povezuje z zahodom in njihovo kulturo (kavboji). Pod zanemarljene konje uvrščajo tiste, ki jih njihovi lastniki ne želijo več, ker so na primer stari, ranjeni, bolni, neobvladljivi ali pa preprosto ne izpolnjujejo pričakovanj lastnikov. Takšni konji potem potujejo od enega lastnika k drugemu in so največkrat zlorabljeni in zavrženi. V ZDA je okoli 450 neprofitnih organizacij, ki se ukvarjajo z reševanjem teh konjev. Na leto jih lahko rešijo od 6000 do 10000, populacija zanemarljenih konj v ZDA pa je bistveno večja. Predvsem predstavlja problem dolga življenjska doba konj in prepoved evtanazije zdravih konj. Rešitve iščejo povsod, rešeni konji lahko postanejo konji za rekreativno jahanje, nekatere podarijo univerzam, ki se ukvarjajo z živalmi, veterinarskim fakultetam ali pa jih uporabljajo v terapevtske namene. Pomembno je, da se število teh konj ne povečuje, saj se potem začarani krog nikoli ne konča. Prizadevajo si, da lastnike konj in bodoče lastnike konj čim bolje izobrazijo, da sprejmejo odgovornost za svoje konje, skrbijo za njihovo zdravje ter dobro počutje (Tom, 2009). Slika 3 prikazuje zanemarljenega konja.

Slika 3: Zanemarljen konj v ZDA (Our Story, 2005)

Prepoved klavne industrije za kopitarje v l. 2007, gospodarska kriza in davki na konje so prispevali k drastičnemu povečanju števila zanemarjenih konj v ZDA, ocenjujejo da celo do 100.000 konj na leto. Podobno kot zavetišča za pse in mačke, tudi zavetišča za konje omogočajo začasno nastanitev in oskrbo za zanemarjeno žival (Sliki 3 in 4), s to razliko, da imajo zavetišča za pse in mačke časovno omejeno bivanje mačk in psov (30 dni), ter so podprta s strani lokalnih oblasti, zavetišča za konje pa nudijo tudi stalno nastanitev zavrženih in zanemarjenih konj in so predvsem neodvisna in neprofitna. Finančna sredstva pridobivajo od donacij in zbiranjem prostovoljnih prispevkov, pomagajo si tudi s prodajo raznih izdelkov. Največ (70 %) teh organizacij ima kapaciteto za največ 30 konj in upravlja s 30 ha zemlje, le 4 % pa je takšnih, ki lahko sprejmejo tudi 100 konj in več. Največji problem teh organizacij je financiranje, sledi prostor za konje ter pomanjkanje osebja, ki bi skrbelo za te konje. Le 28 % organizacij ima redno zaposleno osebje. Večina konj (60 % od 279 konj) je bila organizacijam podarjena in le 15 % je takšnih, ki so bili odvzeti zaradi malomarnosti ali zanemarjanja. Najpogostejši vzroki, zakaj so se lastniki odpovedali svojim konjem so pomanjkanje denarja, nezmožnost obvladovanja konja (prezahteven konj), pomanjkanje časa za konja, bolezen konja ali skrbnika, konj ne dosega več želenih rezultatov na tekmovanjih, zmanjšanje črede ali opustitev dejavnosti konjereje in starost konja. Največje število zanemarjenih konj predstavljajo odsluženi konji v galopskih dirkah, sledijo jim konji pasme quarterhorse. Stari so od tri do 42 let, z določenimi poškodbami, s slabim telesnim stanjem ali s šepavostjo. Od leta 2007 do 2009 je organizacijam uspelo najti dom za 2223 konj od 2663 sprejetih v zavetišča. Posvojitelji so se za določenega konja odločali predvsem na podlagi konjevega predhodnega znanja (ali je ujahan, kako je izšolan itd.), pomembno vlogo je igrala tudi konjeva starost, zdravstveno stanje, temperament konja in finančne zadeve, povezane z oskrbo konja. Povprečna neprofitna organizacija obstaja prb. šest let, finančno je podprta s strani donacij in prostovoljnih prispevkov, skrbi za 10-20 konjev, na 30 ha zemlje in se zanaša predvsem na prostovoljno pomoč. Organizacij, ki lahko letno sprejme 6000 konj je 144, število zanemarjenih konj v ZDA pa je bistveno večje (100.000 konj na leto). Odkar so klavnice za kopitarje v ZDA zaprte, konje za zakol izvažajo v Kanado in Mehiko, saj zavetišča ne morejo rešiti vseh. Dolg prevoz in dodaten stres za te živali je še en od problemov, ki ga želijo zavetišča rešiti (Holcomb in sod., 2010).

Slika 4: Zanimarjen konj v enem od društev v ZDA (Our Story, 2005)

2.2.2 Konji v državah v razvoju

The Brooke je dobrotelna organizacija iz Velike Britanije (VB), ki je bila ustanovljena l. 1934 z namenom, da poskrbi za stare, vojaške konje, ki so jih Britanci pustili v Egiptu. Danes si ta organizacija prizadeva za izboljšanje zdravja in počutja kopitarjev v državah v razvoju. Naredili so raziskavo v katero so vključili 5000 kopitarjev (oslov in konjev) ter neposredno opazovali fizične in vedenjske pokazatelje dobrega počutja s pomočjo anket pri njihovem vsakdanjem delu, to je prevažanje težkih tovorov ter potnikov. Te živali še zmeraj prispevajo 50 % pomoči pri kmetijskih in drugih opravilih v državah v razvoju. Najpogostejše težave, ki so jih zasledili so šepanje, dehidracija, poškodbe kože, agresivnost, kronična utrujenost itd. Vse to pa vodi do številnih nesreč, ki se zgodijo kopitarjem med delom in posledično postanejo neuporabni za nadaljnje delo. Delo v teh predelih sveta je po večini sezonsko, temperatura zraka do 40°C, lastniki pa konjev in oslov ne napojijo pravi čas in marsikateri kopitar zaradi tega doživi vročinski stres. Nepravilna oz. nikakršna je tudi oskrba kopit. Nemalokrat so te živali tudi tepene zaradi nezmožnosti učinkovitega opravljanja težkega dela. The Brooke si prizadeva, da bi čim bolj izobrazila lastnike živali in s tem omogočila boljše zdravje in dobro počutje živali, nedvomno bi se jim podaljšala tudi življenjska doba. Poleg osnovne oskrbe, kot je napajanje in nega kopit, je okrnjeno tudi socialno življenje teh živali, saj so namenjene samo za delo, počitka in druženja z vrstniki skoraj ne poznajo. Zato so posledično depresivne in se ne odzivajo na lastnikove ukaze ter povelja. Z boljšim zdravstvenim

stanjem, boljšo kondicijo in dobrim počutjem bi bile te živali produktivnejše (Swann, 2006).

Podobno kot The Brooke, se z zavrženimi živalmi in kopitarji ukvarja CHAI (Concern for Helping Animals in Israel). Dobrodelna organizacija za zavržene živali je bila ustanovljena l. 1984 v ZDA. Leta 2001 pa so odprli še podružnico v samem Izraelu (Hakol Chai). Skrbijo za veterinarsko oskrbo, izobražujejo otroke po šolah in odrasle, rešujejo in rehabilitirajo »neuporabne« in zavržene konje, izvajajo nadzor nad tistimi, ki živali zanemarjajo ali jim namerno škodujejo (About Us, 2014). Neustrezen odnos do konja oz. mule kažeta sliki 5 in 6.

Slika 5: Konj v eni izmed držav v razvoju vleče pretežno breme (About Us, 2014)

Slika 6: Neoskrbovane rane pri izčrpani muli (About Us, 2014)

2.2.3 Zlorabljeni konji

Konjski boji na Kitajskem so že 500 let del tradicije, ki naznanja uspešen vstop v novo leto. Gre za spopad dveh žrebcev, ki sta obkoljena z množico ljudi s palicami (Sliki 7 in 8), zunaj kroga pa vodijo gonečo se kobilo, kar vzpodbudi napadalnost žrebcev. Boj se večinoma konča s smrtjo enega od žrebcev, saj navzoči vztrajajo tako dolgo, da en drugega pokonča (v naravi bi se boj končal z begom šibkejšega). V večini držav so konjski boji prepovedani, na Kitajskem pa na žalost še ne in proti temu se z vsemi silami bori Animals Asia (organizacija za zaščito živali v Aziji) (Cronin, 2014).

Slika 7: Konjski boji (Horse Fighting..., 2007)

Slika 8: Konjski boji: vzpodbujanje žrebcev k boju s palico (Horse Fighting..., 2007)

Podobno kot v državah v razvoju lahko tudi v New Yorku najdemo konjske vprege, ki pa so namenjene predvsem prevozu turistov (Slika 9). Konji so vsak dan udeleženi v množičnem prometu, kjer nemalokrat pride do hudih nesreč, v katerih je po večini žrtev konj. Množice ljudi, avtomobilov, kolesarjev itd. predstavlja za te živali velik stres, s katerim se morajo soočati. Kadar ne delajo, so nastanjeni v majhnih boksih. Pašnikov in družjenja z vrstniki ne poznajo. Nekaj slavnih oseb se je zbralo, da bi te konje vrnil nazaj na podeželje, kamor sodijo. Mnenja so, da konji v New York ne sodijo in da si romantično vzdušje v mestu lahko pričaraš tudi na drugačen način (Horse - Drawn..., 2014).

Slika 9: Konj v mestnem vrvežu (Horse – Drawn..., 2014)

Velike zlorabe konj pa se dogajajo tudi v konjskih galopskih dirkah (Slika 10), kjer so v igri ogromne vsote denarja. Pri konjih uporabljajo zdravila za domnevno zdravljenje raznih težav, kot so čiri, vnetja... V resnici pa konjem dozirajo poživila za večjo odpornost in zmogljivost na tekmi. Približno 24 konj na teden postane žrtev tega športa, 10.000 teh konj vsako leto pošljejo v klavnico. Vzrok so različne poškodbe, ki se zgodijo zaradi velikega napora in nerealnih zahtev lastnikov, ki bi za zmago naredili vse. Tisti, ki pa imajo srečo, pristanejo v zavetiščih (Horse Racing..., 2012).

Slika 10: Konjske galopske dirke: ljubezen do tega športa ali le sredstvo za zaslužek?
(Horse Racing..., 2012)

Bikoborbe so ena izmed številnih oblik, v katerih se pod različnimi tradicionalnimi in ritualnimi pretvezami spopadata na življenje in smrt človek in žival, pri tem pa je kar najbolj poskrbljeno za človeško premoč. Konji so lahko sestavni del bikoborb. Pikador se povzpne v sedlo in zabada rezila v razdraženega bika (Slika 11). Konji niso v neposrednem spopadu z bikom, vendar pa nemalokrat pride do poškodbe konja, zato v bikoborbah uporabljajo predvsem stare konje. Da bi jih prisilili v slepo pokorščino jim zamašijo ušesa in zavežejo oči. Pred neposrednimi naleti bika, ščiti konja težak oklep, ki pa ga ne uporabljajo vedno in povsod. Poškodovane konje morajo uspavati ali pa poginejo že med samo bikoborbo. Gibanje proti bikoborbam se je že začelo, vendar pa želenih rezultatov še ni doseglo (Sitar, 2013).

Slika 11: Pikador na konju zabada sulico v bika (Sitar, 2013)

2.2.4 Zanemarjeni in zlorabljeni konji v Sloveniji

Tudi pri nas smo že bili priča takšnim in drugačnim zanemarjanjem in zlorabljanj konj. Poznani so primeri, ki še danes niso razjasnjeni. Eden takšnih primerov je primer umiranja lipicancev v Lipici (Slika 12), kjer si niso enotni ali so umirali zaradi škodljivih cepiv ali zaradi onesnažene krme (V Lipici spet..., 2012).

Slika 12: Poginuli lipicanec v Lipici (V Lipici spet..., 2012)

Žalosten je primer konjev na železniških tirih, kjer naj bi bili privezani štirje sestradani športni konji znanega slovenskega jahača. Pri njemu so našli več zanemarjenih konj (Slika 13) (Matković, 2013).

Slika 13: Lačni konji pri znanem slovenskem jahaču (Matković, 2013)

Trpeli sta še dve kobili iz Škocjanskega zatoka, nad katerima se je storilec znesel z ostrim predmetom in ju hudo poškodoval (Slovenija..., 2013). Storilec je za svoje dejanje izkoristil popoldansko vročino, ko v zatoku ni bilo obiskovalcev. Z neznanim ostrim predmetom je kobilama zadal globoke rane. Sprva ni bilo jasno ali bo žrebička Cabidoule sploh preživela. Utrpela je hude vrezne rane po glavi in nogah (Slika 14). Starejša kobila Rižana je bila poškodovana po trupu (Čič, 2013).

Slika 14: Ena od poškodovanih kobil v Škocjanskem zatoku (Slovenija..., 2013)

Tako kot v ZDA v galopskih dirkah, se tudi pri nas v kasaških dirkah domnevno pojavlja doping. Avstrijska konjeniška zveza je objavila, da je bil naš konj Vic Attack po zmagi na Dunaju dopingiran (Toš, 2013).

2.2.5 Dobrodelne in neprofitne organizacije po svetu

V ZDA obstajajo različne organizacije, ki pomagajo zavrženim in zanemarjenim konjem.

Dream Equine Therapy Center se npr. ukvarja z reševanjem konjskih sirot. Vzgaja, rehabilitira in uči tiste konje, ki so že ob žrebitvi ostali brez mater ter jih usposobi, da postanejo primerni za družinske konje, jih uporabijo v terapevtske namene, na kmetijah za prevzgojo problematičnih otrok, v domovih za ostarele, rehabilitacijskih centrih ali pa z njimi izvajajo šolo jahanja. To so predvsem žrebeta, ki so bila »rojena« materam, namenjene izključno za prirejo mleka. Takšna žrebeta so pustili poginiti, so jih ubili ali pa so bila namenjena za zakol. Tudi za kobile ni bilo dobro poskrbljeno, živele so v nehumanih razmerah. Nekatere so celo uporabljali za vzrejo dobrih športnih žrebet. Na koncu so te kobile vedno pristale pri mesarju. Podobno se dogaja s kobilami, ki jih vzrejajo za pridobivanje premarina. To je zdravilo, ki ga uporabljajo za lajšanje simptomov menopavze, pridobivajo pa ga iz urina brejih kobil. Kobile so od 6-7 mesecev brejosti (od 11 mesecev kolikor traja brejost pri kobilah) privezane, s posebnim režimom krmljenja in s pritrjeno vrečko za zbiranje urina (Slika 15). Žrebeta teh kobil končajo na dražbi ali v klavnici. Priljubljenost premarina na srečo upada, saj so nekateri zdravniki že ugotovili negativen vpliv tega zdravila na ženske ter pogostejše pojavljanje raka na dojkah in na materničnem vratu pri uporabnicah premarina. Obstajajo namreč alternative za naravno povečanje estrogenov. V centru se trudijo, da bi s takšnim izkoriščanjem živali prenehali, vendar pa se okoli tega vrti ogromno denarja (Adopt..., 2000).

Slika 15: Pridobivanje urina breje kobile (Adopt..., 2000)

Curly Horse Rescue je organizacija, ki nima objektov za nastanitev zavrženih konj. Imajo nekakšne rejniške družine po ZDA, Kanadi in Evropi, ki prevzamejo te konje, dokler ne najdejo stalnih lastnikov (Curly..., 2010).

Poznane so tudi družinske organizacije, kjer se s prevzgojo, rehabilitacijo in nego zavrženih konj ukvarja cela družina (mati, oče in otroci). Ena takšnih je Faith Equine Rescue (Who..., 2014).

Obstajajo tudi zavetišča za osle, kjer se trudijo, da bi oslom ponudili čim bolj naravno okolje. Osli so zelo družabna bitja in nikakor ni primerno, da so sami. Navežejo se na drugega osla in če je le možno ostanejo v tej navezi do smrti. Zato se v tem zavetišču trudijo, da osle oddajajo v parih (Burro..., 2000). Potem so tu še zavetišča za ponije (Our Story, 2005) ter za upokojene športne konje. Thoroughbred Athletes je prva in edina organizacija v ZDA, ki se ukvarja s prevzgojo upokojenih športnih konj. Stremijo k temu, da takšni konji ne bi postali zanemarjeni in da ne bi pristali v klavnici (Our Mission, 2013).

Equine Advocates je eno izmed večjih zavetišč, ki skrbi za 85 konj, na 140 ha zemlje. Organizirajo razna dobrodelna izobraževanja, ki vključujejo izlete, predavanja, demonstracije in tečaje. Izvajajo simpozije o tem kako prepoznati primere zlorabe, zanemarjanja in kako pravilno in predvsem učinkovito ukrepati. Zavedajo se, da je izobraževanje ljudi, predvsem pa otrok in mladine izjemno pomembno, saj so to bodoči lastniki konj (President's..., 2004).

Vse več je tudi organizacij, ki zanemarjene konje povezujejo z zlorabljenimi in ogroženimi ljudmi. V svoje programe vključujejo zlorabljene ženske in otroke, avtistične otroke, otroke z duševnimi težavami in težavami s samozavestjo, pa tudi tistimi z motnjami v razvoju. Velika verjetnost je, da se takšni ljudje poistovetijo s temi živalmi in jim je zato na nek način lažje. Živali jih razumejo, saj so tudi same prestale podobno trpljenje kot oni (President's..., 2004).

Tudi naše Društvo za zaščito konj se je povezalo s centrom za socialno delo Velenje, kjer omogočajo opravljanje družbeno koristnih del, za vse tiste, ki prekrškov niso zmožni denarno poravnati (O Nas, 2010) .

2.3 ZNAČILNOSTI KONJ

2.3.1 Socialno obnašanje konj

Konji so po naravi čredne živali, ki ubežijo pred nevarnostjo. V divjini živijo v manjših čredah, sestavljenih iz enega žrebca in več kobil z žrebeti. Za življenje v čredi so značilne različne vrste socialnega obnašanja, ki določajo pravila življenja v čredi. Žrebec čredo varuje pred nevarnostjo (Zupanc, 2000).

Živali formirajo skupine iz različnih vzrokov. Pri konjih kot tudi pri drugih živalih, ki živijo v skupinah, je glavni razlog bivanja v skupini parjenje. Vegetacija določa, kako se bo populacija razvrščala po pokrajini, neizprosne zahteve po reprodukciji pa diktirajo, kakšen tip socialne strukture bo. Tipični harem je sestavljen iz ene do treh kobil in njihovih potomcev iz zadnjih dveh, treh let. Žrebeta do enega leta in enoletniki si želijo ostati z materami in drugimi žrebeti. Poleg tega pa nekatere odrasle kobile kažejo vzajemno navezanost, vdanost ostati skupaj v družbi z drugimi. Žrebec v skupini vzdržuje patriarhalno pozicijo v čredi in jo varuje pred vsiljivci (Tušak, Tušak, 2002).

2.3.2 Biološke značilnosti konj

2.3.2.1 Konjeve noge

Ko so se predniki konja postopoma selili iz gozda v savano, ko so listnato hrano vse bolj nadomeščali s travno na prostranih pašnikih, so bili prisiljeni reševati se iz težav predvsem z begom. Tej novi nalogi so se prilagajale tudi okončine in pri konju je nosilno funkcijo ohranil samo močno razvit srednji prst, pri katerem se je noht razvil v specializiran organ – kopito, sosednji prsti pa so zakrneli. „Kostanji“ na nogah sedanjih konj so verjetno ostanek petega prsta (Trapečar, 1999).

Trdna stena kopita oblikuje prekinjen krog oz. odprt lok s prožnejšim predelom pete, kar kopitu omogoča blago spreminjanje oblike ob pritisku mase. Poševna stena kopita dejansko nosi več mase konja kakor podplat kopita. Kopiti zadnjih nog se po obliki rahlo

razlikujeta od kopit prednjih nog (manj sta okrogli) vendar imata enako zgradbo (Vogel, 2008).

2.3.2.2 Konjeva prebavila

Moške živali imajo na vsaki strani obeh čeljusti tri sekalce, en podočnik, štiri predmeljake in tri meljake. Ženske živali nimajo podočnikov. Sekalci so polovalne oblike in zelo primerni za grizenje trave in druge voluminozne krme. Med sekalci in predmeljaki je velik presledek, prostor, kamor namestimo brzdo, ki jo pri jahanju in vožnji vprege uporabljamo za vodenje konja. Vsi zobje imajo sorazmerno veliko krono in majhno korenino. Kočniki so med razvojem konj dobivali vedno bolj prizmatično obliko, sklenina pa je postajala vedno bolj nagubana, tudi bolj krhka, konj si namreč pri žvečenju voluminozne krme stalno brusi zobe (Trapečar, 1999).

Močni, tipalni, prijemalni in občutljivi ustnici izbirata ter potegneta v usta krmo, ki jo konj s sekalci odgrizne ter spravi v ustno votlino. To z eliptičnim gibanjem predmeljakov in meljakov prežveči. S slino, ki nastaja v treh parnih žlezah slinavkah, se krma dobro namoči in postane spolzka, da lažje zdrsne naprej po požiralniku. Ker vsebuje kalcijev karbonat, je slina rahlo bazična, medtem ko je v želodcu kislo okolje. V nasprotju s človekom v slini konj ni encimov. Vsak dan konj izloči več kot 12 l sline, kar je v sorazmerju z velikostjo konja, vrsto krme in režimom krmljenja. Kadar konji ne jedo, tudi ne žvečijo, zato žleze izločajo manj sline. Žvečenje je konju prirojeno in če ne žveči krme, žveči kaj drugega (Higgins, 2012).

Glede prehrane in prebavnega sistema so konji nekakšni posebneži. Sodijo v skupino neprežvekovalcev, za katere velja, da so večinoma vsejedi ali mesojedi. Vendar konji so rastlinojede živali. Prebavila neprežvekovalcev so sestavljena iz enodelnega ali pravega želodca, ki ima majhno prostornino. Zato takšne živali običajno potrebujejo predvsem koncentrirano krmo. Prostornina in dolžina celotnih prebavil sta pri konjih mnogo večji kot pri drugih vrstah neprežvekovalcev. Največja razlika je v velikosti slepega črevesa (Zupanc, 2000).

Debelo črevo predstavlja okoli 60 % vseh konjevih prebavil. Podobno kot v vampu prežvekovalcev se tudi tu s pomočjo velikega števila simbiotskih mikroorganizmov prebavljajo netopni ogljikovi hidrati. V krvni obtok žival vsrka vitamine, minerale in vodo z raztopljenimi elektroliti (Higgins, 2012).

Težko prebavljivi, netopni ogljikovi hidrati vstopijo v slepo črevo na ustju, ki ga omejuje mišica zapiralka. Slepo črevo predstavlja 25 % debelega črevesa z več kot 35 l prostornine. Milijoni mikroorganizmov (bakterije, kvasovke, glive in praživali) razgrajujejo celulozo in druge vlaknine do molekul, ki jih žival absorbira v krvni obtok skozi steno slepega črevesa. Vrste mikroorganizmov se prilagajajo krmi, ki jo konj zaužije; pri konjih, ki se pasejo ali jih krmimo s senom, se razmnožujejo drugačne vrste mikroorganizmov kot pri tistih, ki uživajo koncentrirano krmno mešanico. Spremembe v prehrani moramo uvajati postopoma, da se imajo mikroorganizmi čas prilagoditi, s čimer se izognemo prebavnim motnjam (Higgins, 2012).

2.3.2.3 Konjeva čutila

Zelo pomembno konjevo čutilo je tip (tipalne dlake in gobec ter gornja in spodnja ustnica), ki mu pri krmljenju in tudi sicer daje pomembne informacije o okolju. Konj je izredno občutljiv na vse vibracije tal in zazna že tiste, ki jih povzroči človek s hojo. Ko se konju približamo, hoče vedno z gobcem preveriti identiteto navzočega. Prav zaradi tega ni odveč, če mladim konjem omogočimo, da neznane predmete, ki se jih sicer bojijo, v miru in od blizu ovohajo, otipajo in si jih ogledajo. Konji imajo prav tako zelo dobro razvit voh. Iz tuje posode zlepa ne pijejo in ne jedo. Enako se vedejo, če so krmi dodane tuje primesi (npr. zdravila). Voh žrebce pomaga pri orientaciji – že na kilometre daleč zaznajo kobile, ki se gonijo. Že po legi in obliki uhljev ter bliskovitem striženju z njimi lahko sklepamo, kako pomembno in dobro razvito čutilo je sluh pri konju. V nekaj delčkih sekunde lahko konj zazna smer iz katere prihaja zvok, svojega gospodarja spozna že po hoji. Mirni in nizki toni konja pomirjajo, visoki in kratki pa vzbujajo njegovo pozornost in ga plašijo. Zvok, katerega smeri konji ne morejo določiti in katerega izvora ne poznajo, povzroča pri njih nemir, strah in paniko. Za razliko od drugih čutil, pa je vid šibka točka pri konju (Trapečar, 1999). Konj ima med kopenskimi sesalci največje oči, njegovo vidno polje pa je

skoraj panoramsko. Monokularno vidno polje mu omogoča, da lahko z levim in desnim očesom vidi različne stvari. Binokularno vidno polje omogoča konju, da z obema očesoma vidi in se osredotoči na predmet pred njim (Higgins, 2012).

2.4 OSKRBA KONJ

K oskrbi konj spadajo dejavnosti, ki so za zdravje in dobro počutje konj pomembne. Pomembno je, kakšen hlev namenimo našemu konju, kako ga negujemo in čistimo, kako in s čim ga podkujemo, kako ga zavarujemo pred določenimi boleznimi itd.

2.4.1 Uhlevitev konj

Glavni namen uhlevljanja živali je zaščita pred nezaželenimi vremenskimi pojavi, kot so dež in veter ter previsoka ali prenizka temperatura. Primarna vloga hleva je tudi zaščita pred predatorji. Pri tem je pomembno, da so razmere v hlevu čim bolj podobne zunanjim, da lahko konj ohranja svojo naravno odpornost (Zupanc, 2000).

Hlev mora biti suh, svetel, zračen, vendar brez prepiha. Redno (vsak dan) ga je potrebno očistiti, vsaj enkrat na leto pa razkužiti in prebeliti. Najprimernejša temperatura v hlevu za konje je med 8 in 15°C (Trapečar, 1999).

Za gradnjo konjskih hlevov je najprimernejši zračen material, kot sta les in opeka. Zlasti pomembno je, da so tla v konjskem hlevu suha in propustna. Najustreznejši material za tla je zbita ilovica, ki s svojo sposobnostjo ohranjanja primerne vlažnosti ugodno vpliva na konjska kopita. Primerna so tudi tla iz hrastovih kock, zalitih s smolo ali asfaltom. Le za nepodkovane konje so primerna tudi tla iz grobega asfalta ali iz umetne mase (Zupanc, 2000).

Kot nastil najpogosteje uporabljajo slamo (najboljša je pšenična, na dan 2 do 5 kg na konja). Vsak dan odstranimo iz boksa umazan nastil in ga nadomestimo s svežim. Za nastil uporabljamo tudi žagovino, listje in šoto. Nastil mora biti suh in čist, ne plesniv in brez škodljivih primesi (Trapečar, 1999).

Konjev hlev mora biti naravno svetel, zato morajo biti okna velika najmanj 1/15 talne površine. Okna morajo biti nameščena čim višje pod strop, najmanj 2 m od tal, da konjem svetloba ne pada direktno v oči (Zupanc, 2000).

Velikost konjskega hleva je odvisna od števila konj in načina uhlevitve. Pri manjšem številu konj je priporočljiva višina hleva 3 m, pri večjem pa 3,5 m. V manjšem hlevu zadostujejo ena, v večjem pa so potrebna dvojna vrata. Vrata morajo biti široka najmanj 1,5 m in visoka 2,2 m. Najboljša so deljena na spodnji in zgornji del, z odpiranjem navzven. Zaradi boljšega prezračevanja hleva odpiramo samo zgornji del (Zupanc, 2000).

Poznamo tri načine uhlevitve konj (Zupanc, 2000):

- ⤴ Privez na stojišču – je najmanj ustrezen način uhlevitve konj in je primeren le, če imajo konji možnost vsakodnevnega gibanja na prostem, v izpustu ali na pašniku. V zadnjem času vzrejo konj na stojiščih odsvetujejo, zato v nekaterih državah EU urejanje takšnih hlevov za konje ni več dovoljeno, izjema so le še konji, ki redno delajo.
- ⤴ Reja v individualnih boksih – konji v boksih niso privezani, kar jim omogoča vsaj minimalno gibanje. Velikost boksa je odvisna od velikosti konja in mora biti za srednje velikega konja najmanj 10 m². Porodni boks za kobilo z žrebetom mora biti temu ustrezno večji, najmanj 12-14 m². Stene boksa naj bodo visoke 2,2 m in sicer do višine 1,3 m lesene in zaprte, višje pa delno odprte, iz kovinskih palic, nameščenih v 5 cm razmakih. Vrata boksa morajo biti široka okrog 1,4 m. Širina hlevskega hodnika pri enovrstnih hlevih naj bo 2 m, pri dvovrstnih pa 3 m.
- ⤴ Reja v skupinskih boksih – je najboljši način uhlevitve konj, ki je primeren za kobilarne in večje konjerejske centre. V takšnih hlevih so konji uhlevljeni po kategorijah, breje kobile, kobile z žrebeti, žrebeta in mladi konji. Gostota naselitve je odvisna od velikosti konj. Kobile z žrebeti potrebujejo 12-14 m² prostora, odstavljen žrebeta 4 m², enoletniki 6 m², dvoletniki 8 m² in triletniki 10 m². Zaradi pogostih medsebojnih bojov ta način uhlevitve ni primeren za odrasle plemenske žrebce.

2.4.2 Pašnik za konje

Konj je bil in bo ostal pašna žival, ne glede na to, kakšno vlogo mu je človek namenil pri delu, zabavi ali osvajanju novih dežel. Za te namene ga je odbiral predvsem glede na hitrost in velikost, vendar mu osnovnega načina prehranjevanja ni mogel spremeniti. Zaradi tega je pašni način reje in bivanje na prostem za konje veliko bolj pomembno kot za druge vrste domačih živali. Konji potrebujejo več svežega zraka (zaradi večje občutljivosti dihal) in več gibanja. Tisti konji, ki se pasejo, imajo manj težav z zdravjem kot tisti, ki so na suhi krmi. Za vse konje predstavlja zelinje ruše odlično osnovno krmo in je potrebno zelo malo dopolnilne krme v obliki krmil. Te dodajamo, kadar opravljajo posebne naloge. Zelinje na pašniku vsebuje dovolj vitaminov, rudnin in vlaknin. Konji marsikje preživijo večino svojega časa na nekaj kvadratnih metrih temnih in vlažnih hlevov. Take življenjske razmere pripeljejo do motenj v obnašanju konj, slabe plodnosti ter zmanjšanja delovne sposobnosti. Ustrezno urejen pašnik konjem nudi razmere, kot jih imajo v naravi. Na dobri ruši tudi kakovostnega zelinja ne primanjkuje (Vidrih, 2005).

2.4.3 Bolezni povezane z neprimerno oskrbo konj

Zdrav konj je živahen, bistrega in iskrivega pogleda, je običajne ješčnosti, ima gladko in svetlečo dlako ter mehko in prožno kožo (Trapečar, 1999). Pravilna oskrba je nadvse pomembna, da naš konj ne zboli, saj je večina bolezni povezanih z nepravilnim ravnanjem s konjem.

Pri konjih, ki so običajno zelo aktivni, so problematični dnevi brez aktivnosti. Takrat lahko pride do praznične – nedeljske bolezni (lumbago, miozitis, mioglobinurija). Značilnosti te bolezni so berglasta hoja konj, znojenje, klecanje zadnjih nog, žival lahko celo obleži in izloča temnorjav urin. Bolezen nastane kot posledica krmljenja, ustreznega za večjo fizično aktivnost, v dneh brez te aktivnosti pa to postane preobilno (Trapečar, 1999).

Naduha je kronična bolezen dihal, za katero je značilno kratko, plitvo in sunkovito dihanje ter nadušni žleb za rebrnim lokom. To je alergija na prah, semena in predvsem plesen, torej neke vrste astma konj, ki nastane zaradi slabih zoohigijskih razmer in pogosto po

prebolevanju drugih bolezni dihal. Pomagamo lahko predvsem tako, da konju omogočimo pašo na svežem zraku, odstranimo nastil, seno pred polaganjem navlažimo, najbolje pa je, če živali zamenjamo okolje (Trapečar, 1999).

Kolika je skupno ime za različna bolezenska oz. bolečinska stanja v področju trebuha (želodec, črevesje, sečni organi); kaže se v nemiru živali, znojenju, brcanju pod sebe, krčevitem valjanju, zaprtju ali driski. Najpogosteje nastane zaradi hitrih sprememb krme, sveže in mokre travno – deteljne paše, pokvarjene krme, zaradi nepravilnega napajanja še vročih konj ali takoj po krmljenju žit in suhih pesnih rezancev in zauživanju strupenih rastlin. Nastane tudi pri konjih hlapačih in tistih, ki imajo nepravilno oskrbovane zobe. Pojavi se lahko zaradi obolenja ledvic, mehurja ali sečevoda in škodljivega delovanja črevesnih zajedavcev (Trapečar, 1999).

Laminitis je vnetje kopitne usnjice. Konj poskuša težo prenesti s prstov in se nagiba nazaj na pete. V akutnih primerih noče hoditi. Prizadeta kopita so vroča. To povzroči preobilno krmljenje ali toksična okužba. V nekaterih primerih usnjica odmre, zaradi česar se kopitna kost zasuka in rine skozi podplat kopita. Potrebno je zelo paziti na prehrano in nego kopit, posebej pomembno je to pri ponijih, ki pogosto obolevajo za laminitisom (Vogel, 2007).

Gnitje strele (žabice) je izraz za vnetje kopitne strele. Roževina je črna in smrdeča, na videz vlažna. Konj šepa samo v zelo hudih primerih. Nastane zaradi tega, ker je konj stal v umazanem nastilu. Vso gnilo roževino je potrebno odstraniti. Pomaga lahko antibiotično pršilo ali razredčena raztopina formalina, s katero je treba namazati kopitno žabico. Preprečimo jo lahko tako, da omogočimo konju stati na suhi in čisti stelji. Kopita je potrebno redno negovati (Vogel, 2007).

Kadar ima konj težave z zobmi, je lahko zmanjšana njegova delovna sposobnost in lahko se upira brzdi. Konju pri jedi iz ust leti neprežvečena krma, lahko pa tudi začne zavračati krmo. Težave z zobmi so lahko absces, ki povzroči zobobol, ostri robovi na zunanji strani zgornjih zadnjih kočnikov in na notranji strani spodnjih zadnjih kočnikov, ki povzročajo rane na notranji strani lic in na jeziku (Vogel, 2007).

2.5 NEGA KONJ

Divji konji preživijo brez nege, domači pa naj ne bi bili blatni ter polni madežev in prahu. Konja, ki je stalno na paši, naj ne bi čistili preveč, saj mu maščoba na dlaki omogoča, da ostane topel in suh. Očistimo mu samo kopita ter odstranimo blato in madeže na tistih delih, kjer se jahalna oprema dotika kože. S čiščenjem s konja ne odstranjujemo le umazanije, ampak mu tudi masiramo mišice in kožo ter tako spodbujamo prekrvavitev kože in izločanje lojnic. Čiščenje je najučinkovitejše po delu, ko je konj še ogret. Večina konj med krtačenjem uživa, nekateri pa so na posameznih delih tudi žgečkljivi. Če je le mogoče, čistimo konja zunaj, da prahu in dlake ne vnašamo v hlev (Vogel, 2007).

3 MATERIAL IN METODE

Z raziskavo smo želeli ugotoviti kako so posvojitelji zadovoljni s posvojenimi konji in s kakšnimi težavami so se pri tem srečevali, kako so zadovoljni z delovanjem društva in kakšni se jim zdijo pogoji posvojitve. Stanje smo preverili z anketnim vprašalnikom.

3.1. MATERIAL

3.1.1 Anketa

Anketo smo pripravili za posvojitelje konj in oslov. Podatke o posvojiteljih smo dobili pri Društvu za zaščito konj. Po pošti je bilo poslanih 42 anketnih vprašalnikov, za vsakega posvojenega konja eden (nekateri posvojitelji imajo več kot enega posvojenega konja). Poleg posvojenih konjev, so nekateri posvojitelji imeli tudi posvojene osle. Vrnjenih smo dobili 22 izpolnjenih anketnih vprašalnikov. Anketa je bila opravljena v času od marca do septembra 2013.

3.1.2 Posvojeni konji in vzroki odvzema

Večino konj so lastnikom odvzeli inšpektorji zaradi zanemarjanja in nepravilne oskrbe, nekaj so jih lastniki sami podarili društvu, ker zanje niso mogli več skrbeti, kar nekaj pa jih je bilo tudi odkupljenih od mesarjev.

Na naslednjih straneh so prikazani, naključno izbrani konji, ki so bili v Društvu za zaščito konj. Prvo kobilo, ki je predstavljena, je posvojila upraviteljica ranča Weter, kjer ima društvo nastanjene konje s posebnimi potrebami. Tudi ostali predstavljeni konji in osel so že našli svoje posvojitelje.

ALISA je kobila pasme haflinger. Bila je hudo zanemarjena (Slika 16). Pod očmi je imela razžrte rane od solz, saj so ji vnetje oči zdravili s pecilnim praškom, kar je stanje le še poslabšalo. V društvo je prišla breja. Alisa ima tudi kronični laminitis, rotacijo prednjih kopitnih kosti in demineralizacijo kopitnih kosti. Vse življenje bo konj s posebnimi potrebami in zato jo je posvojila kar vodja centra za konje s posebnimi potrebami (ranč Weter). Nikoli več ne bo primerna za jahanje, saj so jo prejšnji lastniki z neprimerno oskrbo in pretiranim delom pripeljali do stanja, iz katerega se kljub sedanji dobri oskrbi ne bo mogla izvleči (Slika 17).

Slika 16: Alisa rešena pred zakolom, zanemarjena z ranami pod očmi (Našli smo..., 2012)

Slika 17: Alisa v centru za konje s posebnimi potrebami (Našli smo..., 2012)

LUNA je križanka med bosanskim planinskim konjem in haflingerjem, v društvu je pristala zaradi tega, ker je lastnika nista hotela dati v zakol, za njo pa nista mogla več skrbeti. Luna je vse svoje življenje živela v veliki čredi in tako človeku ni zaupala, saj je imela z njim le malo stikov. Karakterno je bila Luna zelo zahtevna kobilica, temperamentna in negotova, jahati je niso mogli niti izkušeni jahači (Slika 18). Na srečo so jo posvojili ljudje, ki nad njo niso obupali. Z njo je delala mlada deklica, s katero sta se povezali na edinstven način. Danes je Luna povsem drugačen konj (Slika 19).

Slika 18: Luna in Lina prvič skupaj (Našli smo..., 2012)

Slika 19: Luna po štirih letih trdega dela popolnoma zaupa Lini (Našli smo..., 2012)

BINK je bil odvzet s pomočjo inšpekcije. Prejšnji lastniki zanj niso primerno skrbeli niti mu niso poiskali veterinarske pomoči, ki jo je potreboval za večjo rano na prednji nogi (Slika 20). Čudovit črn triletnik je hitro našel nove lastnike (Slika 21). Poškodba je bila k sreči površinska in ni vplivala na kosti. Danes je Bink zadovoljen konj, s katerim se posvojitelji z veseljem podajo tudi na terensko ježo.

Slika 20: Rana na prednji desni nogi (Našli smo..., 2012)

Slika 21: Bink en mesec po odvzemu (Našli smo..., 2012)

JACKY je poni kobila, ki je bila odvzeta s pomočjo inšpekcije zaradi zanemarjanja. Bila je brez kovaške in veterinarske oskrbe (Slika 22). Stala je na kupu lastnih iztrebkov, privezana pod kozolcem z manj kot meter dolgo vrvjo. Ljudje včasih pozabljajo, da je potrebno za ponija skrbeti ravno tako kot za velikega konja. Na srečo je Jacky našla odgovorne in skrbne lastnike (Slika 23). Uživa v družbi otrok in še enega sovrstnika.

Slika 22: Jacky v času odvzema (Našli smo..., 2012)

Slika 23: Jacky pri posvojiteljih izgleda popolnoma drugače (Našli smo..., 2012)

VISKI je bil rešen pred zakolom. Zaradi njegovega temperamenta ga lastniki niso več želeli (Slika 24). Prav tako je zaradi tega enkrat že bil vrnjen društvu, ker se s posvojiteljico nista ujela. Sedaj ima primeren dom in kar je še pomembneje, primernega lastnika, ki ve, na kakšen način mora ravnati z njim (Slika 25).

Slika 24: Viski v času odvzema (Našli smo..., 2012)

Slika 25: Viski pri svojem posvojitelju (Našli smo..., 2012)

Osel MIŠKO UŠKO je bil odvzet zaradi zanemarjenja, bil je poln zajedavcev, shujšan, brez kovaške oskrbe (Slika 26). Ves čas je bil zaprt v temačnem hlevu, sončne svetlobe tako rekoč ni videl. Danes svoje življenje uživa pri dobrih ljudeh na planini, kjer ima paše in sonca na pretek. Slika 27 prikazuje Miška Uška tri mesece po odvzemu.

Slika 26: Miško Uško v času odvzema (Našli smo..., 2012)

Slika 27: Miško Uško tri mesece po odvzemu (Našli smo..., 2012)

LAFATE je bil društvu podarjen s prošnjo, da mu najdejo nov, primeren dom. Saj se lastniki niso imeli več časa ukvarjati z njim. Zaradi uspešne tekmovalne kariere v preskakovanju ovir in napornih treningov je v društvo prišel nekoliko shujšan, splošno zdravstveno stanje Lafaetea pa je bilo dobro (Slika 28). Tudi njemu je društvo našlo dobrega posvojitelja. Ne bo mu treba več tekmovati, sedaj samo še uživa in razveseljuje posvojitelje (Slika 29).

Slika 28: Lafaete v času, ko je bil podarjen društvu (Našli smo..., 2012)

Slika 29: Lafaete pri posvojiteljih (Našli smo..., 2012)

3.2. METODE

3.2.1 Oblikovanje vprašalnika

Anketo smo izvedli s pomočjo posebej pripravljenega vprašalnika. V njem smo upoštevali tri sklope vprašanj (vprašanja o posvojitelju, o posvojenem konju in o društvu za zaščito konj) (Priloga A).

3.2.2 Izpolnjevanje anketnih vprašalnikov

Anketiranci so anketni vprašalnik izpolnili samostojno. Vsak anketiranec je izpolnil toliko anketnih vprašalnikov kolikor ima posvojenih konj. Izpolnjene anketne vprašalnike so anketiranci vrnili po pošti. Katerega konja ima kateri posvojitelj ne vemo, ker je bila anketa anonimna in nismo spraševali po imenu konja.

4 REZULTATI

Anketni obrazec je izpolnilo 22 anketirancev.

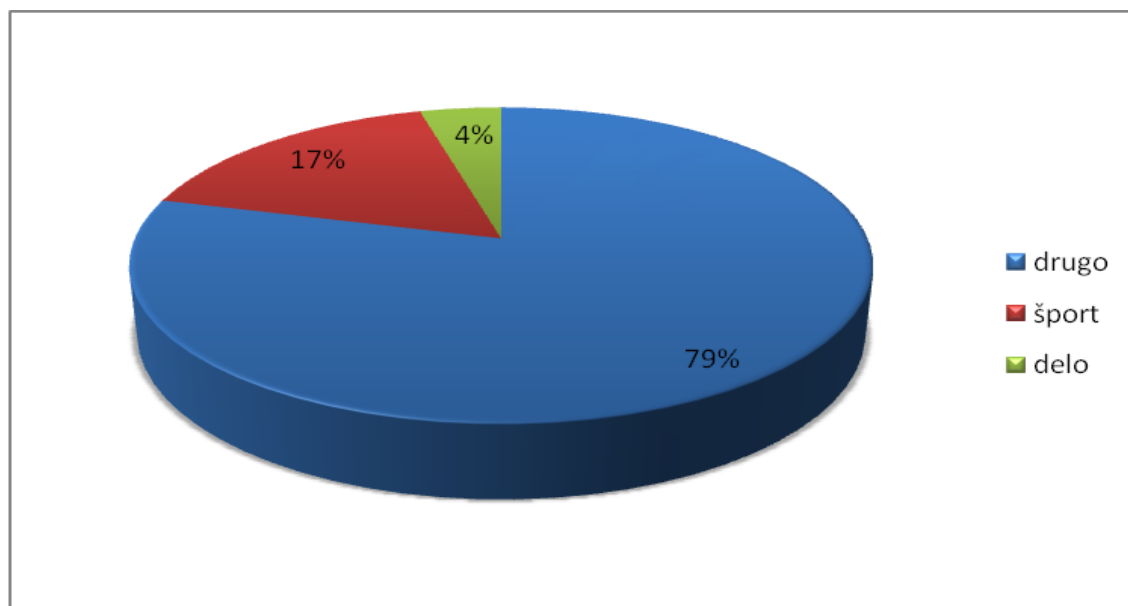
4.1 VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA POSVOJITELJA

Med anketiranimi je bil večji delež moških. Povprečna starost posvojiteljev je bila 41,4 let. Večina jih je poročenih, 10 od posvojiteljev je samskih. Povprečno število otrok na posvojitelje je 1,4, večina otrok pa je starih nad 20 let. Več posvojiteljev živi na kmetiji, le 27 % je takšnih, ki so doma v mestih.

Za vprašanja o posvojitelju smo se odločili zaradi tega, ker nas je zanimalo ali se za zavržene konje pogosteje odločajo moški ali ženske in koliko so stari. Predvidevali smo, da bo več žensk in več mlajših, vendar rezultati so pokazali drugače. Obstaja tudi verjetnost, da niso odgovorili na anketni obrazec.

4.2 VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA POSVOJENEGA KONJA

Slika 30 prikazuje razmerje posvojiteljev po namenu ukvarjanja s posvojenim konjem.

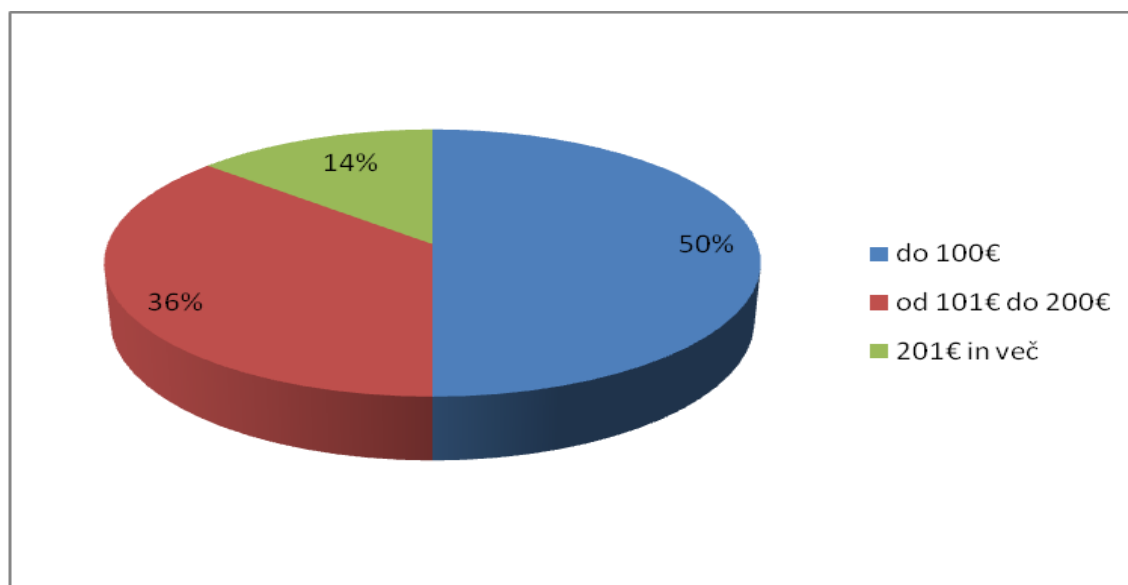

Slika 30: Uporaba posvojenega konja

Posvojitelji posvojene konje uporabljajo predvsem za rekreacijsko jahanja in ljubiteljsko druženje s posvojenim konjem (sprehodi, učenje trikov itd.).

Posvojitelji imajo posvojene konje nastanjene večinoma v lastnem hlevu, 23 % anketiranih pa koristijo penzione za konje. Verjetno so to tisti, ki živijo v mestih

Do 100 evrov na mesec porabi za posvojenega konja 50 % anketiranih, 36 % je takšnih, ki porabijo od 100 evrov do 200 evrov in 14 % takšnih, ki za posvojenega konja porabijo več kot 200 evrov na mesec. Mesečne stroške za vzdrževanje posvojenega konja kaže slika 31.

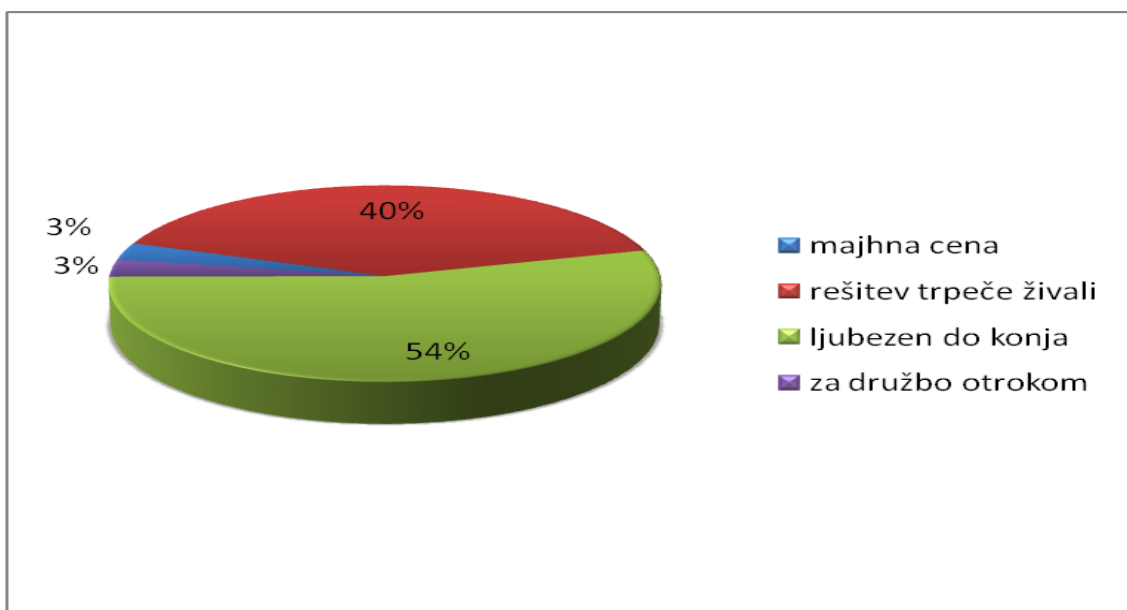

Slika 31: Mesečni stroški za vzdrževanje posvojenega konja

Več kot 60 % posvojiteljev je pred posvojitvijo konja iz društva imelo doma še vsaj enega konja, za 36 % posvojiteljev pa je bil posvojeni konj njihov prvi konj. Takšen rezultat je bilo pričakovati, saj so v društvu konji, ki zahtevajo izkušnje in predhodno znanje.

Do tri konje ima doma 95 % posvojiteljev, 5 % je takšnih, ki jih imajo od štiri do 10.

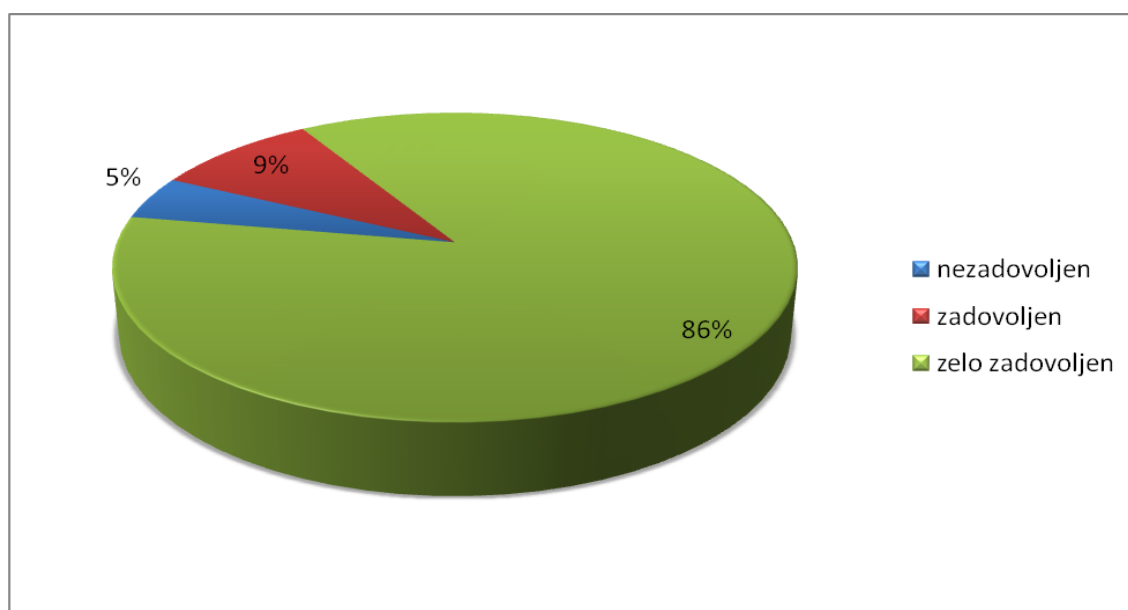
Slika 32 prikazuje zakaj so se posvojitelji odločili za posvojitev konja iz društva.

Slika 32: Vzrok odločitve za posvojitev konja iz društva

Rešitev trpeče živali je bil povod za nakup konja v zavetišču za 40 % posvojiteljev. Zaradi majhne cene je kupilo konja 3 % posvojiteljev, 3 % pa so konja kupili za družbo otrokom. Večina anketirancev se je za posvojitev konja iz društva odločila zaradi ljubezni do konj.

Velika večina je s posvojenim konjem zelo zadovoljna (Slika 33).

Slika 33: Kako ste zadovoljni s posvojenim konjem?

Zadovoljnih s posvojenim konjem je 9 % vprašanih, 5 % posvojiteljev pa s posvojenim konjem ni zadovoljnih. Največji delež posvojiteljev je s posvojenim konjem zelo zadovoljen. Tisti, ki so bili s konjem zelo zadovoljni so navedli, da je njihov konj prijazen, potrpežljiv, umirjen, priden, učljiv in se rad »crklja«. Mnenja so, da konja preprosto moraš imeti rad že zaradi njega samega in da jim je v zadovoljstvo tudi to, da so lahko s tem, ko so posvojili konja, podpora delovanju društva.

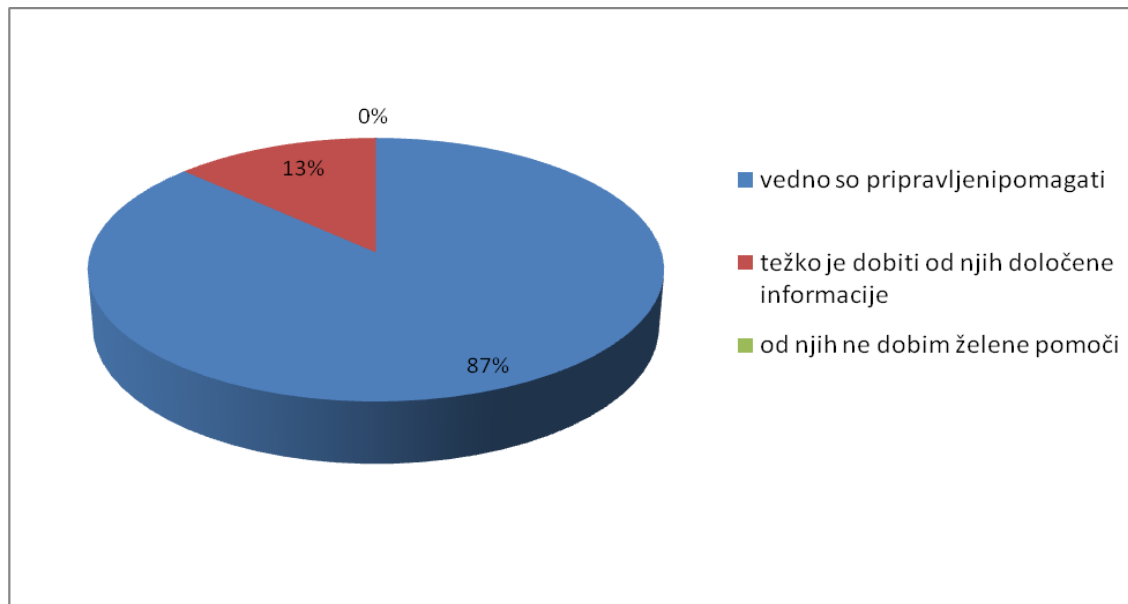
Tisti, ki s konjem niso zadovoljni, so se po večini srečali z različnimi vedenjskimi težavami kot so neobvladljivost, trma, nezaupljivost, neprijaznost. Nekateri so navedli tudi, da je konj nevaren in neujahan, čeprav so v društvu zatrdili drugače. Veliko konj je prišlo v zavetišče zaradi različnih deformacij, ki so bile posledica zanemarjanja.

S posvojenim konjem je imelo težave 59 % posvojiteljev, bodisi zdravstvene, bodisi vedenjske. Veliko posvojiteljev je imelo težave s konjevimi kopiti oz. nogami, večina konj pa ni bila primerno socializiranih (grizenje, brcanje, bojazljivost, nezaupanje itd.).

Tisti posvojitelji, ki so imeli s posvojenim konjem težave, so navedli predvsem grizenje, brcanje, nemirnost, nezaupanje in prestrašenost. Nekateri so imeli pri posvojenem konju težave tudi s poškodovanimi nogami, z boleznijo kopit, s poletnim ekcemom, z notranjimi zajedavci, ali pa je bila celo potrebna evtanazija konja zaradi določene bolezni.

4.3 VPRAŠANJA, KI SE NAVEZUJEJO NA DELOVANJE DRUŠTVA

Slika 34 prikazuje, kako so posvojitelji zadovoljni s člani društva.

Slika 34: Odnos članov društva za zaščito konj do posvojitelja in posvojenih konj

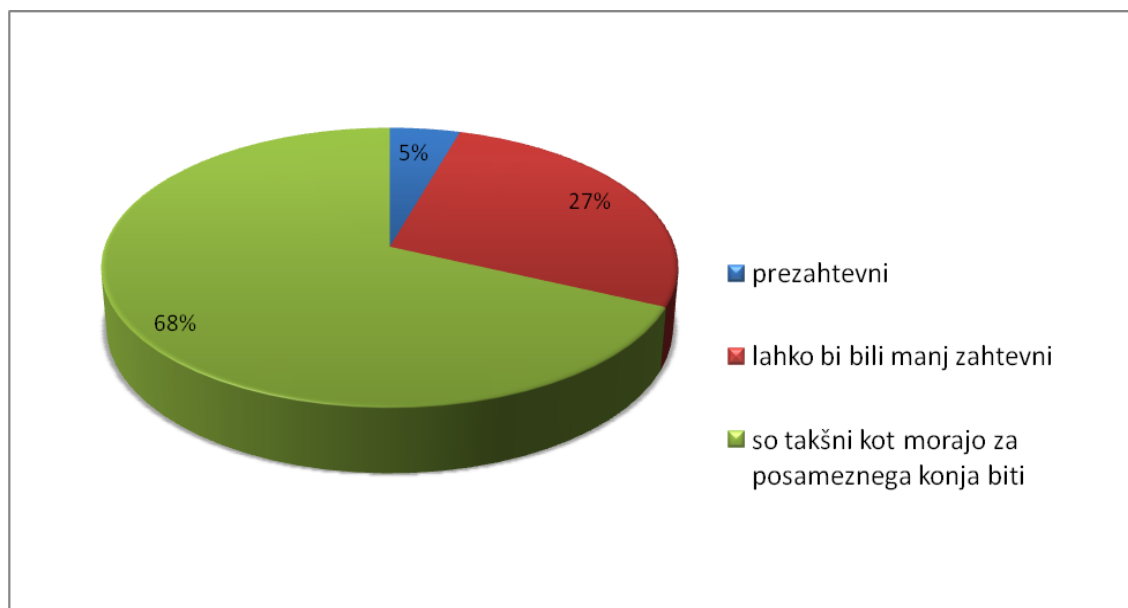
Da so v društvu vedno pripravljeni pomagati meni 87 % anketirancev, 13 % pa je takšnih, ki od društva niso dobili zelenih informacij.

Pri vprašanju ali bi še posvojili kakšnega konja iz zavetišča, jih je 55 % odgovorilo z ne, 45 % pa z da.

Večina anketirancev se je odločila za odgovor ne, ker imajo premalo časa, prostora in finančnih sredstev. Že z enim posvojenim konjem je dovolj dela. Tisti, ki so odgovorili z da, pa so predvsem željni pomagati še kašni trpeči živali in ji ponuditi boljši dom. So zadovoljni, da so dobili lepega konja, na katerega so se zelo navezali in bi še želeli pomagati društvu, omogočiti fizično in psihično podporo še kakšnemu konju, saj si vsak konj zasluži spodobno in lepo življenje. Nekateri bi posvojili še enega konja za družbo že posvojenemu konju.

Velika večina (95 % vprašanih) se strinja s tem, da bi morale imeti društvo več pooblastil pri prijavljenih mučenjih, le 5 % je takšnih, ki se s tem ne strinja. Tisti, ki se s tem ne strinjajo so kot razlog navedli, da bi to delo morale opravljati državne institucije in ne

civilna družba. Vsi so si enotni, da je smiselno, da takšna društva obstajajo. Prav tako so vsi enotnega mnenja, da bi morale biti društva za konje financirano s strani države, kot so financirana društva za male živali. Da so pogoji posvojitve točno takšni kot morajo biti, se strinja 68 % anketirancev, 27 % jih meni, da bi lahko bili pogoji manj zahtevni, 5 % pa je takšnih, ki se jim zdijo pogoji društva prezahtevni (Slika 35).

Slika 35: Pogoji posvojitve konja

Tisti, ki menijo, da so pogoji posvojitve točno takšni kot morajo biti, se zavedajo, da se mora društvo prepričati, da gre konj v dobre roke in se njegova žalostna zgodovina ne bo ponovila. Vedo, kaj od njih pričakujejo in se zavedajo svoje odgovornosti do rešene živali. Bolj kot bodo pogoji strogi, več resnih posvojiteljev bo društvo lahko našlo. Tisti, ki pravijo, da bi morali biti pogoji manj zahtevni, se jim zdi sporno predvsem to, da konj ni njihov, ampak samo posvojen, da ne smejo imeti svojega kovača, ker je društveni dosti dražji in to, da ne smejo kobil pripuščati. Obremenjujoče pa se jim zdi tudi izpolnjevanje in pošiljanje listin, ki jih zahteva društvo.

Večina posvojiteljev je na vprašanje ali so bili posvojenemu konju najprej boter, odgovorila z ne. Botrstvo pomeni, da za določenega konja plačujejo mesečno oskrbo ali pa samo del mesečne oskrbe, ko je konj nastanjen v društvu.

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Današnji tempo življenja prinaša s sabo številne obveznosti in skrbi, če smo lastniki konja, pa se te obveznosti in odgovornosti še povečajo. Konjev ne smemo jemati kot samoumevne, jih dati na pašo in potem za nekaj časa pozabiti na njih. Z njimi je potrebno delati in ustvarjati trdno vez zaupanja, da ne postanejo problematični in neobvladljivi.

Med anketiranci se pojavlja večji delež moških. Verjetno je to zato, ker so fizično močnejši od žensk in naj bi lažje obvladali 500 kg težko žival. Marsikje zasledimo, da so ženske uspešnejše pri delu s konji. Verjetno je to zaradi nežnejše narave žensk, saj pri konjih ne gre toliko za fizično moč, ampak jih je potrebno razumeti in potem izbrati primeren način dela z njimi.

Posvojitelji pri nas posvojene konje uporabljajo predvsem za rekreativno jahanje in konje dojemajo kot ljubljence. Prav tako je v ZDA, saj društva po svetu ne tvegajo in ne dajo konja nekomu, ki bi z njim spet neprimerno ravnal (President's ..., 2004). Lastniki so se za konje iz društva odločili zaradi velike ljubezni do teh živali, če se kakšen konj slučajno vrne nazaj v društvo, je to predvsem zato, ker ga posvojitelj ni mogel obvladati. To v ZDA rešujejo z raznimi izobraževanji, večkratnim obiskom bodočega posvojitelja, obsežnimi vprašalniki in na podlagi vsega tega potem člani društva izberejo primerne konja za bodočega posvojitelja. Izobražujejo jih o oskrbi konja, prehrani, o delu s konjem (predvsem se danes govori o naravnem konjarstvu, ki predstavlja enega od načinov dela s konjem), o boleznih konj itd. (President's..., 2004). Tudi naša društva že izvajajo razna izobraževanja, vendar pa niso obvezna in se jih posvojitelji ne udeležujejo (O Nas, 2012). Menim, da bi se s tem lahko veliko naučili in se izognili težavam, ki so jih imeli s svojimi konji, saj gre ponavadi samo za neprimeren pristop h konju in nepoznavanje obnašanja konj.

Večina posvojiteljev (64 %) je pred posvojitvijo konja iz društva, doma že imela konje, tako da jim delo in ravnanje s konji ni bilo povsem tuje. Za konje iz društva je potrebno

vsaj osnovno poznavanje konj, saj se nemalokrat zgodi, da so to konji s posebnimi potrebami, ki potrebujejo dodatno nego in oskrbo.

Pri nas se na srečo še ne srečujemo s takšnim zlorabljanjem in zanemarjanjem konj kot v tujini. Velikokrat se v tujini zgodi, da je konj le sredstvo za pridobivanje želenega zaslužka. Za žival pa moramo kot lastnik odgovorno poskrbeti, ne glede na to, ali jo imamo za ljubljeno ali pa za delo.

Z delovanjem društev so pri nas zadovoljni, saj ponavadi te konje posvajajo ljudje, ki vedo, kaj so te živali preživele in v kakšnih razmerah so živele in jim zaradi tega želijo ponuditi boljši in lepši dom. Najdejo se tudi izjeme, ki pa jih moti predvsem obsežna dokumentacija, ki jo morajo izpolniti pred posvojitvijo in javljanje stanja posvojenega konja enkrat na tri mesece.

Pri nas se večina posvojiteljev (68 %) strinja, da so pogoji posvojitve točno takšni kot morajo biti. V ZDA imajo glede posvojenih konj še zahtevnejše pogoje kot pri nas, in s tem lahko dobijo tudi resne in odgovorne posvojitelje. Lastniki so zadovoljni s posvojenimi konji, saj točno vedo v kaj se spuščajo in kaj lahko pričakujejo. V večini društev je tako, da osebje dodeli posvojitelju zanj primerne konja, saj se tako konji kot posvojitelji razlikujejo v znanju in svojih sposobnostih ter zmožnostih (President's..., 2004).

Zanimivo pa je dejstvo, da je večina posvojiteljev na vprašanje, ali bi še posvojili kakšnega konja iz društva, odgovorilo z ne (55 %). Veliko jih je za razlog navedlo, da jim je že en posvojeni konj dovolj, saj bi posvojitve še enega ne mogli financirati. Za nekatere posvojitelje je bil že prvi posvojeni konj karakterni prezahteven in si dveh ali več takšnih ne bi mogli privoščiti glede na svoje znanje.

Število nezaželenih konj narašča. Društvo se spopada s pomanjkanjem prostora za namestitev konj in omejenimi finančnimi sredstvi. Danes je v naših društvih okoli 15 konjev, ki čakajo na nove posvojitelje.

Naša društva so mnenja, da konji ne sodijo v klavnice, vendar bi pri nas lahko nastal enak problem, kot v ZDA, kjer se je s prepovedjo klanja kopitarjev število nezaželenih konj drastično povečalo. Konje bi izvažali v zakol v tujino, kar pa bi privedlo do dolgih prevozov, nehumanega ravnanja s konji, nevzdržnih razmer v prevoznih sredstvih itd. Vprašati se moramo ali si to resnično želimo, ali želimo še dodatno mučiti konje ali pa jih odpeljemo v lokalne klavnice, ker uporaba konj za meso se ne bo končala iz danes na jutri. Menim, da se naša društva zelo trudijo, da bi omogočila odvzetim ali podarjenim konjem čim boljši preostanek življenja. Po terenu je kar nekaj nadzornikov, ki skušajo lastnike konj najprej opozoriti na neprimerno oskrbo, zanemarjanja ali neprimerno ravnanje s konjem. Vendar je to vse, kar lahko naredijo, saj nimajo pooblastil, da bi lahko kako drugače ukrepali. Ljudi želijo izobraziti, jih poučiti. Vendar bo potrebnega še ogromno dela in truda, saj večina starejših lastnikov ne odstopa od »stare šole« dela in ravnanja s konji.

5.2 SKLEPI

Iz analiziranih anketnih vprašalnikov smo ugotovili:

- Večina posvojiteljev konj živi na kmetiji
- Za posvojitev konja iz društva so se odločili zaradi ljubezni do konj
- Z delovanjem društva je večina zadovoljna in ga pri tem podpira
- Več kot 50 % posvojiteljev je imelo s posvojenim konjem težave (vedenjske ali zdravstvene), ki pa so jih večinoma uspešno rešili

6 POVZETEK

Od marca do septembra 2013 je bila izvedena anketa z anketnim vprašalnikom, ki je vseboval 21 vprašanj. Od celotne populacije 42 posvojiteljev konj, jih je vprašalnik vrnilo 22. V vprašalniku so bili trije sklopi vprašanj; vprašanja, ki so se navezovala na posvojitelja, vprašanja, ki so se navezovala na posvojenega konja in vprašanja, ki so se navezovala na delovanje društva.

Na osnovi rezultatov ankete smo ugotovili:

Med posvojitelji je več moških kot žensk. Povprečna starost posvojiteljev je 41,4 let. Praktično tričetrt posvojiteljev živi na kmetiji. Posvojene konje namestijo v lastni hlev. Polovica posvojiteljev porabi za vzdrževanje konja manj kot 100 evrov, 36 % med 100 in 200 evri in 14 % več kot 200 evrov na mesec. Tri konje ali manj ima 95 % posvojiteljev. Zaradi ljubezni do konj se je za posvojitev odločilo 54 % posvojiteljev, 40 % pa zaradi tega, da reši žival trpljenja. Zelo zadovoljnih s posvojenim konjem je 86 % posvojiteljev, 9 % je zadovoljnih, 5 % pa nezadovoljnih. Vzrok za nezadovoljstvo s posvojenim konjem je bila neobvladljivost, trma in nezaupljivost konja. Zdravstvene in vedenjske težave je sicer imelo 59 % posvojenih konj, vendar so jih izkušeni posvojitelji večinoma uspešno rešili. Z delovanjem Društva za zaščito konj je zadovoljnih 87 % posvojiteljev konj. Za posvojitev še enega konja se ne bi odločilo 55 % posvojiteljev, ker jim tega ne dopuščajo omejena finančna sredstva in čas za oskrbo konja. S pogoji za posvojitev se strinja 68 % posvojiteljev, ostali pa menijo, da bi lahko bili pogoji manj zahtevni. Večina posvojiteljev posvojenim konjem pred posvojitvijo niso bili botri.

7 VIRI

- About Us: Our Mission. 2014. Chai online concern for helping animals in Israel.
http://www.chai.org.il/en/about/about_mission.htm (11.2.2014)
- Adopt a nurse mare foal. Information about PMU. 2000. Dream Equine Therapy Center.
http://www.dreamequinetherapycenter.org/nurse_mare_foals.html (11.2.2014)
- Burro Buddies. 2000. Longhopes Donkey Shelter.
<http://longhopes.org/our-history/burro-buddies/> (9.4.2014)
- Curly Horse Rescue, Inc. Rescue, Rehab, Rehome. 2010.
<http://curlyrescue.com/> (11.2.2014)
- Cronin M. 2014. »Traditional« Horse – Fighting in China: 500 – Years of Cruelty.
<https://www.thedodo.com/traditional-horse-fighting-in--415238068.html> (9.4.2014)
- Čič T. 2013. »Čas bo pokazal, kako globoke so rane«. Revija o konjih, 21, 8: 9-11
- Ekipa nadzornikov Društva za zaščito konj. 2013. Njihovo življenje naj ne bo trpljenje!
Revija o konjih, 21, 5: 46-47
- Gregorčič M. 2013. Posvojitev konja. Revija o konjih, 21, 4: 44-45
- Higgins G. 2012. Anatomija konja – temelj uspešnosti, Koristen vodič za trening, jahanje in oskrbo konja. Ljubljana, Tehniška založba Slovenije, d.d. : 151 str.
- Horse – Drawn Carriage Trade. 2014. PETA.
<http://www.peta.org/blog/video-condemning-horse-drawn-carriage-trade/> (9.4.2014)
- Horse Fighting: Barbaric. 2007. PETA
<http://www.peta.org/blog/horse-fighting-barbaric/> (9.4.2014)
- Horse Racing Exposed: Drugs and Death. 2012. PETA.
<https://secure.peta.org/site/Advocacy?cmd=display&page=UserAction&id=5345>
(9.4.2014)
- Holcomb K.E., Stull C.L., Kass P.H. 2010. Unwanted horses: The role of nonprofit equine rescue and sanctuary organizations. Journal of Animal Science, 88: 4142–4150
- Matković M. 2013. »Ne ukrepamo na podlagi govoric«. 24ur.
<http://www.24ur.com/novice/slovenija/ne-delujemo-na-podlagi-govoric.html> (15.4.2014)
- Našli smo nov dom, 2012, DZK: Društvo za zaščito konj.
<http://dzk.si/konji/nasli-smo-nov-dom> (13.8.2013)

O Nas. 2006. Društvo za pomoč konjem Ljubljana.

<https://dpksi.wordpress.com/about/> (10.2.2014)

O Nas. 2010. DZK: Društvo za zaščito konj.

<http://dzk.si/o-nas/> (13.8.2013)

Our Story. 2005. Throwaway Ponies.

<http://www.throwawayponies.org/#!/our-mission/cufc> (11.2.2014)

Our Mission. 2013. Thoroughbred Athletes.

<http://www.thoroughbred-athletes.com/#!/our-mission/clse> (9.4.2014)

President's Message. 2004. Equine Advocates.

<http://www.equineadvocates.org/about.php> (8.4.2014)

Sitar S. 2013. Konji v bikoborski areni. Revija o konjih, 21, 7: 50-51

Slovenija išče sadiste z mačeto. 2013. Slovenske Novice.

<http://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/slovenija-isce-sadiste-z-maceto>
(15.4.2014)

Swann. W.J. 2006. Improving the welfare of working equine animals in developing countries. Applied Animal Behaviour Science, 100: 148 – 151

Tom R. 2009. The Unwanted Horses in the United States: An Overview of the Issue. Journal of Equine Veterinary Science, 20, 5: 253 – 257

Toš M. 2013. Zakaj se dajemo v zobe? Revija o konjih, 21, 3: 32

Tušak M., Tušak M. 2002. Psihologija konja. Ljubljana, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete: 274 str.

Trapečar B. 1999. Konjenikov priročnik. Ljubljana, Kmečki glas: 254 str.

Vogel C. 2007. Nega konja. Ljubljana, Mladinska knjiga: 216 str.

Vidrih T. 2005. Pašnik: Najboljše za živali, zemljo in ljudi. Slovenj Gradec, Kmetijska založba: 172 str.

V Lipici spet umirajo konji: usmrtni so morali dva. 2012. Slovenske Novice

<http://www.slovenskenovice.si/novice/slovenija/v-lipici-spet-umirajo-konji-usmrtni-so-morali-dva> (15.4.2014)

Zakon o zaščiti živali. Ur. L. RS št. 38-4455/13

Zupanc A. 2000. Konjereja. Ljubljana, Kmečki glas: 124 str.

Who We Are. 2014. Faith Equine Rescue, Transforming the Lives of Horses and People.
<http://faithequinerescue.webs.com/> (11.2.2014).

ZAHVALA

Želela bi se zahvaliti svojemu mentorju prof. dr. Ivanu Štuhcu za natančno in prijazno vodenje, strokovno pomoč, nasvete in vso vzpodbudo pri izdelavi tega magistrskega dela.

Zahvaljujem se Društvu za zaščito konj za podatke posvojiteljev, nasvete in pripravljenost za sodelovanje.

Iz srca se zahvaljujem svojemu možu Urošu za vso podporo, vzpodbudo in pomoč.

Hvala vsem posvojiteljem, ki ste sodelovali pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika, saj brez vas te naloge ne bi bilo.

Posebna zahvala gre mojim staršem, ki so mi omogočili študij in mi vse skozi stali ob strani.

PRILOGE

Priloga A

Vprašalnik za posvojitelje konj VPRAŠALNIK: Za posvojitelje konj

1. Spol posvojitelja: ☐ M ☐ Ž
2. Starost posvojitelja: _____ let
3. Zakonski stan posvojitelja: ☐ samski ☐ poročen
4. Število otrok posvojitelja: ☐ nič ☐ eden ☐ dva ☐ tri in več
5. Starost otrok: ☐ do 10 let ☐ 10 -15- let ☐ 15 – 20 let ☐ nad 20 let
6. Bivališče posvojitelja: ☐ kmetija ☐ mesto
7. Kako se posvojitelj ukvarja s konji: ☐ delo ☐ šport ☐ drugo
Razlaga:

8. Namestitev posvojenega konja: ☐ lastni hlev ☐ penzion za konje
9. Ocenjeni stroški za vzdrževanje posvojenega konja: _____ €/mesec
10. Ali je konj, ki ste ga posvojili, Vaš prvi konj? ☐ DA ☐ NE
11. Koliko konj imate? ☐ 1-3 ☐ 4-10 ☐ 10 in več
12. Zakaj ste se odločili za konja iz društva?
☐ majhna cena ☐ rešitev trpeče živali ☐ ljubezen do konj ☐ za družbo otrokom
13. Ocenite, kako ste zadovoljni s posvojenim konjem.
☐ nezadovoljen ☐ zadovoljen ☐ zelo zadovoljen
Razlaga:

14. Ali ste imeli s posvojenim konjem kakšne težave (vedenjske, bolezenska stanja itd.)?

☐ DA ☐ NE

Kakšne težave ste imeli? _____

15. Kakšen se Vam zdi odnos članov društva za zaščito konj do vas in posvojenih konj?

☐ vedno so pripravljeni pomagati

☐ težko je dobiti od njih določene informacije

☐ od njih ne dobim želene pomoči

16. Ali bi še posvojili kakšnega konja iz društva? ☐ DA ☐ NE

Kratka obrazložitev:

17. Ali se vam zdi smiselno, da takšna društva obstajajo? ☐ DA ☐ NE

18. Ali bi moralo društvo imeti več pooblastil pri prijavljenih mučenjih? ☐ DA ☐ NE

19. Ali bi moralo biti takšno društvo financirano s strani države in občin, kot je to

urejeno za male živali (pse, mačke)? ☐ DA ☐ NE

20. Kakšni se Vam zdijo pogoji posvojitve?

☐ prezahtevni ☐ lahko bi bili manj zahtevni ☐ so takšni kot morajo za posameznega konja biti

Razlaga:

21. Ali ste bili posvojenemu konju najprej boter? ☐ DA ☐ NE

Priloga B

Pogoji za posvojitev konja in obveznosti ter pravice Društva za zaščito konj

Posvojitelj s podpisom pogodbe zagotavlja, da se je podrobno seznanil z značilnostmi pasme in s posebnostmi konja. Posvojitelj zagotavlja, da so vsi podatki, navedeni v vprašalniku popolni in resnični.

Stroške posvojitve konja plača posvojitelj pred prevzemom konja, razen če ta pogodba izrecno določa drugače. Stroški prevoza konja ne sodijo v stroške posvojitve in so v vsakem primeru breme posvojitelja. V primeru, da posvojitelj vrne konja Društvu za zaščito konj (DZK), se mu stroški posvojitve ne povrnejo, razen če ta pogodba določa drugače.

S podpisom pogodbe posvojitelj zagotavlja, da bo konj bival v primernem okolju glede na etološke, psihološke in zdravstvene potrebe konja. Privez je prepovedan. Konj mora biti deležen pravilne oskrbe in v primeru bolezni primerne veterinarske oskrbe. Posvojitelj je dolžan najkasneje v roku treh delovnih dni javiti društvu vsako spremembo v nastanitvi konja. Posvojitelj s podpisom te pogodbe daje nepreklicno in izrecno soglasje in dovoljenje, da član DZK, ki se izkaže s člansko izkaznico z napisom nadzornik, kadarkoli in brez vnaprejšnje najave opravi ogled konja in prostora, v katerem je konj nastanjen.

Pred nastanitvijo konja pri posvojitelju bo član DZK obiskal bodočega posvojitelja na domu in bo opravil ogled prostora, v katerem bo konj predvidoma nastanjen, z bodočim posvojiteljem pa bo opravil razgovor glede oskrbe in posebnosti posvojenega konja.

Konja ali njegovega potomca je prepovedano oddati v klavnico oziroma ga uporabiti za zakol, pri čemer DZK praviloma še pred posvojitvijo konja oziroma njegovega potomca to označi na čipu.

Kobilo lahko posvojitelj pripusti izključno po dogovoru in predhodnem pisnem soglasju DZK, pri čemer je ni dovoljeno pripustiti več kot dvakrat. Običajno DZK posvojitelju priporoča posvojitev žrebička namesto pripusta.

V primeru, da posvojena kobila povrže žrebe, ga lahko posvojitelj obdrži pod pogojem, da posvojitelj z DZK za žrebička sklene posvojitveno pogodbo, DZK pa žrebička spremlja v njegovem nadaljnjem življenju.

Posvojitelj mora ostati v stalnem stiku s člani ekipe DZK in je dolžan minimalno vsake tri mesece poslati fotografijo svojega konja in na kratko opisati zdravstveno stanje konja, pogoje nastanitve, obnašanje konja, skupno življenje s konjem in odnos z njim.

Posvojitelj konja ne sme oddati v najem, v užitek, v posvojitev ali drugemu omogočiti kakšen drugačen način uporabe konja, razen ob predhodnem pisnem soglasju DZK, ki bo preverilo primernost novega posvojitelja/imetnika ter nato spremljalo konja dalje pri novem posvojitelju/imetniku. Za novega in vse nadaljnje posvojitelje/imetnike veljajo enaki pogoji kot so vpisani v pogodbi za prvega posvojitelja. Prvi posvojitelj je dolžan naslednjega posvojitelja/imetnika še posebej opozoriti, da je s konjem dolžan ravnati v skladu s posvojitveno pogodbo in zahtevami DZK.

Posvojitelj nosi vse stroške veterinarske oskrbe in vse druge stroške vzdrževanja konja v času trajanja posvojitve.

Kopita posvojenemu konju ali njegovemu potomcu lahko ureja izključno kovaški mojster društva g. Marjan Legvart, za področje Štajerske in Prekmurja, za področje Dolenjske pa g. Damjan Vajs, izjemoma je dovoljen drug kovaški mojster, ki ga določi DZK. Ta kovaški mojster izvaja tudi kontrolo nad posvojenimi konji in DZK redno obvešča s slikovnim in pisnim gradivom o stanju konja. Posvojitelj je kovaškemu mojstru dolžan omogočiti pregled konja in posege na kopitih konja (DZK, 2010).

Ob morebitnih težavah, ki bi lahko nastale z vašim konjem, se lahko vsak trenutek pogovorite s člani Društva za zaščito konj.

V vsakem trenutku in glede na to, da se vsak primer konja obravnava individualno, pa so možni tako dogovori in kompromisi obeh strani.

DZK se zavezuje posvojitelju povrniti vse stroške posvojitve in prevzeti konja, če veterinar ugotovi, da ima posvojeni konj zdravstvene težave ali da ima konj napake, ki jih DZK ni predhodno navedel.

Pogodba se avtomatično razveže, DZK pa lahko nemudoma odvzame posvojitelju posvojenega konja, če ugotovi, da posvojitelj krši določila te pogodbe, zlasti pa:

- da ne omogoči ogleda nadzorniku, kovaškemu mojstru ali članu DZK,
- da DZK redno ne obvešča o zdravstvenem stanju posvojenega konja, o okoliščinah njegove nastanitve, o oskrbi konja, o spremembi nastanitve in o

drugih okoliščinah, ki lahko vplivajo na zdravstveno stanje in počutje konja,

- da s konjem ravna nehumano in v nasprotju s to pogodbo,
- da posvojitelj zamudi s plačilom posvojitvenih stroškov za več kot en teden

V primeru iz prejšnje točke velja naslednje:

- posvojitelj nima pravice zahtevati povračila stroškov posvojitve,
- če posvojitelj ni poravnal celotnih stroškov posvojitve, jih je dolžan plačati ne glede na odvzem konja,
- če je bilo dogovorjeno obročno plačilo stroškov posvojitve, z dnem odvzema konja zapadejo v plačilo vsi preostali obroki.

Glede na to, da se društvo in njegovi člani močno trudijo za rešitev vsakega konja in da se trudijo pomagati tudi posvojiteljem je vsako blatenje društva ali njegovih članov, grdo in zlonamerno govorjenje, širjenje neresnic ali laži, kaznivo dejanje, društvo pa ima tudi pravico, da v takem primeru že posvojeno žival odvzame brez povrnitve posvojnine (DZK ...2010)

.

